

Goranka Kreačić

Jezero 34

1352 Preserje kod Ljubljane

Slovenija

TOMPA DE HORZOWA, TOMPA DE PALYCHNA, TOMPA DE MONYORÓS. PRILOG REKONSTRUKCIJI POVIJESTI JEDNE HRVATSKE PLEMIĆKE OBITELJI

UDK 929.52Tompa(084.121)

Izvorni znanstveni rad

Članak je četvrti dio pokušaja rekonstrukcije povijesti srednjovjekovnih hrvatskih plemićkih obitelji Tompa de Horzowa i Tompa de Palychna. Prvi dio je slijedio obiteljsku povijest do 16. stoljeća. U drugom dijelu predstavljena su četiri obiteljska grba iz 16. i 17. stoljeća, u trećem je prikazana povijest obitelji Tompa i Wiesner kroz atelijske portrete u 19. i početkom 20. stoljeća. Svi su objavljeni u Arhivskom vjesniku 2012., 2013. i 2014.

U četvrtom dijelu vraćamo se na stariju povijest rodbine koju razmatramo kroz prizmu obiteljske genealogije iz fonda obitelji Tompa u Hrvatskom državnom arhivu – HDA pod nazivom „Deductio genealogiae nobilis familiae Tompianae“ ali i drugih izvora. Zanimljivo je da rodoslovlje, sastavljeno iz većeg broja listova, ima kao rodonačelnika obitelji zapisanog Ivana Tompu de Erdewda, brata hrvatskog biskupa i bana Šimuna Bakača Tompa de Erdödyja i rodaka kardinala i Korvinovog kancelara Tome Bakača. Ali već njegovi nasljednici po toj su genealogiji obitelj Tompa de Palychna, po nekim autorima i Tompa de Monyorós, koji vrh svega kasnije rabe i odrednicu de Horzowa. U članku smo pokušali razjasniti kako je došlo do tog krivog tumačenja i pokazali da su članovi obitelji Tompa de Horzowa potomci Ivana Tompe de Horzowa, ali i da su iz istog roda kao i obitelj Tompa de Palychna. Također smo pojasnili kako je dio obitelji de Palychna i de Horzowa pogrešno uključen u obitelj Tompa de Monyorós.

Ključne riječi: *Tompa de Horzowa/Horšova, Tompa de Palychna/Palicsna, Tompa de Erderwd, Tompa de Monyorós, hrvatsko plemstvo, Hrvatski državni arhiv, fond obitelji Tompa, novi vijek.*

Uvod

U prvom djelu priloga razmatrali smo tvrdnje iz recentnog strojopisa nepoznata autora i sastavnog djela fonda obitelji Tompa koji se nalazi u Hrvatskom državnom arhivu – HDA.¹ S kritičnom analizom tih tvrdnji i koristeći obimnu dostupnu građu, kako monografije i periodike, tako i primarne i digitalizirane izvore, pokušali smo rekonstruirati povijest „prastare“ obitelji Tompa de Palychna i Tompa de Horzowa, kako je naziva anonimni autor recentnog strojopisa u HDA, i to od prvih spomena iz kraja 14. stoljeća do sredine 16. stoljeća. Već u tom recentnom strojopisu bila je implicirana tvrdnja da je Ivan Tompa de Erdewd, brat bana i biskupa Šimuna Bakača, bio ista osoba kao i Ivan Tompa de Horzowa. Tu tvrdnju smo odbacili kao neosnovanu i pokušali dokazati da je riječ o dvije osobe.²

U prvom dijelu počeli smo pratiti povijest roda Tompa od Tome Tompa, sina plemića iz Kutine, koji je još kao dijete otišao na dvor Sigismunda Luksemburškog i koji je svog kralja pratio na svim značajnijim ratnim pohodima od Češke, preko Bosne i Srbije do bitke kod Nikopolja 1396. godine. Tompe se spominju u Hrvatskoj već krajem 14. stoljeća, dakle u vrijeme kada Erdewdi/Erdödyji nisu još bili u Hrvatskoj niti su imali plemićku titulu, koju su dobili 1459. godine. Međutim, tu tvrdnju ponovo nalazimo i u genealoškom stablu, u dijelu fonda obitelji u HDA koji na nekoliko strana navodi potomke Ivana Tompe de Erdewd kao Tompa de Palychna (i de Horzowa).

Taj dio rada bavi se slijedenjem i razmatranjem zapletene uporabe odrednica de Erdewd/Erdödy, de Monyorós, de Palychna i de Horzowa, čak u jednoj samoj obitelji (ako bi, dapače, skica za obiteljsko rodoslovlje u fondu obitelji Tompa u HDA bila točna).

Međutim nismo nigdje pronašli spomena obitelji Tompa de Palychna prije 1553. godine. Tu obitelj povezuje rodoslovlje u HDA upravo s Ivanom Tompa de Erdewd, starijim bratom biskupa Šimuna Bakača.³ Ako bi to zaista bilo tako, tada bi zaključak bio jednostavan: riječ je o dvije obitelji: Tompa de Palychna bili su potomci Ivana Tompe de Erdewda, brata biskupa, bana i Zapoljina kancelara⁴ Šimuna Bakača, a obitelj Tompa de Horzowa pak potomci Ivana Tompe de Horzowa, brata kraljevog dikatora i plemićkog suca Mihaela Tompe de Horzowa.

Jedini dokaz koji bi sastavljača rodoslovlja u fondu obitelji Tompa u HDA usmjerio na moguću vezu obitelji Tompa de Horzowa s obitelji Tompa de Erdewd

¹ Kreačić, G. Prilog za rekonstrukciju povijesti hrvatskih plemićkih obitelji Tompa de Horzowa i Tompa de Palychna. *Arhivski vjesnik* (Zagreb). 55(2012), str. 117-155.

² Isto.

³ *Monumenta Habsburgica Regni Croatiae, Dalmatiae Slavoniae. Habsburški spomenici Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije. Od godine 1531 do godine 1540.* Laszowski, E. (ur.). Knj. II. Zagreb, 1916. Str. 248. (Monumenta spectantia historiam Slavorum Meridionalium).

⁴ *Acta Comititalia Regni Croatiae Dalmatiae Slavoniae. Hrvatski saborski spisi od godine 1526 do godine 1536.* Šišić, F. (ur.). Knj. 1. Zagreb : Academia Scienciarum et artium Slavorum meridionalium, 1912. Str. 39.

posjedovna je listina u istoimenom fondu. U njoj se spominje neka zamjena imanja Ivana Tompe de Erdewda i nećaka Petra Palffyja.

Analizom njihovih obiteljskih grbova utvrdili smo također da su Tompa de Horzowa i Tompa de Palychna bili u rodu i da su imali zajedničko podrijetlo.⁵ Ali ako su pripadnici obitelji Tompa de Palychna potomci Ivana Tompe de Erdewda, kako je moguće da je upravo on jedini iz loze Tompa Bakač-Erdödy, čiji potomci ni s jednim detaljem u svojem grbu nisu podsjećali na slavni rod? Svi Erdödyji od 1517. i Palffyji imali su u štitu grba motiv jelena koji se uspinje iz polukotača. Različiti su im bili samo atributi u nakitu grba: Toma Bakač je imao kardinalski šesir, sinovac Ivan (to nije Ivan Tompa de Erdewd), koji je do 1518. bio zagrebački biskup, imao je u ukrasu biskupsku mitru. Drugi Tomin rodak Šimun Bakač, koji je poslije Ivana također bio zagrebački biskup (1518.-1543.), imao je u ukrasu također biskupsku mitru, a uz nju i slova S i E (Simon Erdödy).⁶ Iz tog je vidljivo da su svi rođaci Ivana Tompe de Erdewda imali grb Bakača: njegov mlađi brat Šimun Bakač/Erdödy, biskup Ivan od 1511. do 1518., pa čak i obitelj Šimunove i Ivanove sestre Klare, udate Palffy. Kad bi obitelj Tompa de Palychna, koja se pojavljuje sredinom 16. stoljeća, bila u izravnoj vezi s Ivanom Tompa de Erdödy, to bi značilo da su promijenili identitet, odrekli se svog grba i preuzeli sve elemente grba obitelji Tompa de Horzowa i de Palychna.

Kada bismo ponovo pisali prvi dio rada, neke bi stvari bile drugačije napisane. S godinama se stvara sve veći uvid u materiju predmeta istraživanja, nove spoznaje otvaraju nove poglede, pa bi neki zaključci, kao i sam pristup obradi gradiva, bili drugačije koncipirani. Tako bismo, primjerice, odnos stoljetnih zemljišnih susjeda Tompa iz Hrsova i Budora iz Budrovca mogli razumjeti upravo pomoću imanja u Temerju, Ivanovcu, Filipovcu i Blaci. Obje obitelji posjedovale su dijelove na tim posjedima. Budori su tamo bili prije obitelji Tompa, koja je te posjede dobila darovanjem Ladislava Benčića. Već 1495. Andrija Budor se miri (*pacis unio inter...*) s Katarinom, udovicom svog strica Blaža, oko upravo tih četvero imanja, a kasnije ih ponovo jedan drugomu osporavaju.⁷ Ali obije obitelji svoje dijelove na tim imanjima dobivaju nazad odlukom požunskog suda 1628. godine. Štoviše, te godine je Tompama vraćen i posjed Pothok (Patak, Pathak), vlasništvo pokojnog Petra Budora, kojega 1495. dijele Andrija Budor i Katarina, udovica Blaža Budora, te njihovi sinovi Krsto i Mihovil.⁸ Ali, vjerojatno upravo tih godina postaje Ladislav Benčić de Cirquenik (od Cirkvenika) vlasnik Temerja, Ivanovca, Filipovca i Blace,

⁵ Kreačić, G. Četiri grba obitelji Tompa de Horzowa i Tompa de Palychna. *Arhivski vjesnik* (Zagreb). 56(2013), str. 191-208.

⁶ Ivandija, A. Marginalije uz misal naslovnog rožonskog biskupa i čazmanskog prepošta „Jurja de Topusko“. *Croatia Christiana Periodica* (Zagreb). 6, 10(1982), str. 21.

⁷ Stipičić, J. – Šamšalović, M. Isprave u arhivu Jugoslavenske akademije. Nastavak – do smrti kralja Vladislava II. *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti/ Zbornik Zavoda za povijesne znanosti IC JAZU/ Zbornik Historijskog zavoda JA /Zbornik historijskog instituta JA*. (Zagreb). 4(1961), str. 477, 481, 298, 501, 525.

URL: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=124545 (08.09.2013.)

⁸ Isti, str. 478.

koji ih već 1514. daruje pogodbom Ivanu Tompi de Horzowa, ako ne bude imao potomaka, kao što se i dogodilo. Taj komplicirani odnos, za kojeg mislimo da bi nam mogao pomoći razjasniti i neke obiteljske veze, bilo bi potrebno nekom prilikom detaljnije istražiti. Pogotovo stoga što znamo da je Andrija Budor dobio od svog nećaka u zalog i imanje Palychnaszentpeter,⁹ što nas ponovo vraća na nejasan izvor odrednice de Palychna kod grane obitelji Tompa.

Što se tiče transkripcije prezimena, kroatizirali smo samo ona za koja smo bili sigurni kako se pišu na hrvatskom te dodali originalni zapis na dokumentu kao, primjerice, Mrnjavčić (*Mernauchich*). Na sreću, prezime Tompa zapisano je u istom obliku u Transilvaniji (danas Rumunjska) kako u Mađarskoj, Hrvatskoj ili u Slovačkoj. Ponekad je latinizirano u Thompa i rijetko u Thumpa, Thwmpa. U analizi učestalosti uporabe osobnih imena kroz generacije nismo pronašli jasno izražen kontinuitet.

Međutim, nismo kroatizirali odrednice *de Horzowa* i *de Palychna*. Za latinšku varijantu odlučili smo se zbog lakše identifikacije, jer su tako zapisane i u većini literature, kako kod Bojničićeve knjige grbovnica¹⁰ i kod Tamása Pálosfalvija¹¹, tako i u topografskim istraživanjima Ranka Pavleša.¹² Najprikladnije bi bilo nazvati granu de Horzowa *Tompa od Hrsova*,¹³ ali nalazimo izvore gdje su članovi obitelji rabili u 19. stoljeću odrednicu *od Horšove*¹⁴ ili *od Oršove*.

Slično je i s odrednicom *de Palychna*, koja je mađarski napisana kao *de Palicsna* (*Szentpeter*) i za koju bi bilo prikladniji naziv *Tompa od Palične*. Naselje po kojem je obitelj imala odrednicu najvjerojatnije je današnji Severin kod Nove Rače. Tu smo se također odlučili za latinski oblik *de Palychna*, jer to naselje više ne postoji pod tim imenom, a prezime u latinskom obliku napisano je i u svim listinama. U nekim izvorima spominje se Peter Tompa od Paližne, što bi nas uputilo na povezanost s Ivanom od Paližne, što piše i u recentnom tipkopisu u fondu obitelji Tompa u HDA. Međutim taj Peter bio je Peter Tompa de Palychna (Palična) i o njemu ćemo napisati nešto podataka.

⁹ Pavleš, R. Četiri posjeda u srednjovjekovnom Kalničkom kotaru uz potok Koprivnicu. *Cris* (Križevci). 8, 1(2006), str. 11.

¹⁰ Bojničić, I. *Siebmacher's Grosses und allgemeines Wappenbuch: in einer neu, vollständig geordneten und reich-vermehrten Auflage: mit heraldischen und historisch-genealogischen Erläuterungen*. Bd. 4 Abt. 13, *Der Adel von Kroatien und Slavonien*. Nürnberg: Von Bauer und Raspe, 1899.

¹¹ Pálosfalvi, T. *The Noble Elite in the County of Körös (Križevci) 1400-1526*. Budapest: Central European University Department of Medieval Studies, 2012. URL: www.etd.ceu.hu/2012/mpthpat01.pdf (15.07.2012.).

¹² Pavleš, R. Srednjovjekovna topografija Cirkvene, Žabna i njihove okolice. *Cris* (Križevci). 11, 1(2009), str. 17-29.

¹³ Josip Buturac je smatrao da su plemići od Horzove/Hrsova došli u okolicu Cirkvene iz Ruševa kod Čaglina u Požeškoj županiji, koje se srednjovjekovnim listinama spominje kao Hrusewa, Hrwsowa. Vjerojatno se je Buturac oslonio na Bösendorfera, koji također spominje današnje Ruševo kao Hrusewa (Bösendorfer, J. *Crtice iz slavonske povijesti*. Vinkovci: Privlačica, 1994. Str. 139), ali se to odnosi na ruševske plemiće a ne „hrsovske“.

¹⁴ Primjerice Emil Carlo Tompa de Horšova (1844.-1889.), kraljev kapetan. (*Hrvatski povijesni muzej. Sakupljanje grade 2010*. Dokumentarna zbirka, str. 2.).

Kako smo već u prvom djelu rada spomenuli, nalazimo podatke da se članovi jedne i iste obitelji nazivaju od početka 17. stoljeća i de Palychna i de Horzowa. Tim zapisima odrednica ostajemo dosljedni i slijedimo tragove koji bi nas mogli dovesti do mogućeg zaključka o tome zašto i kako su u jednoj obitelji rabili obje odrednice.

Pálosfalvi je spomenuo da su križevačke Tompe bili pod patronatom grofova Celjskih, s tom razlikom da je on smjestio izvor Tompa de Horzowa u Križevce kao *nobiles castri* već u 13. stoljeću.¹⁵ Da su Tompe bili familijari grofova Celjskih sukladno je i s drugim izvorima, gdje se plemići iz Horzowe, *Matheus vel Iacobus, filii Iohannis de Horzowa*, spominju 1435. kao *homines Hermani, comitis Ciliae*.¹⁶ Sigurni smo da ti navedeni plemići iz Horzowe pripadaju obitelji Tompa jer je nešto kasnije 1463. spomenut magistar Toma de Horzowa kao sin pokojnog Matije de Horzowa.¹⁷

U prvom djelu, a i na prijašnjim stranama, dosta smo detaljno napisali mišljenje anonimna autora recentnog strojopisa iz fonda obitelji Tompa u HDA da obitelj Tompa dolazi u Hrvatsku preko Transilvanije. Kao što smo vidjeli, najviše obitelji Tompa, kao i mnogo toponima (ojkonima i hidronima) istog imena nalazi se upravo tamo. L. Makkai smatra da je to vjerojatno bilo upravo tako te piše da je Transilvaniju u 10. stoljeću naseljavalo pet mađarskih rodova: Zsombor, Agmánd, Kalocsa, Borsa i Mikola. Potonji rod, nazvan po imenu prvog znanog pretka, razdijelio se u više grana, Mikola, Gyerő, Kemény, Kabos, Radó, Tompa, Vitéz i Veres. Njihovi posjedi nalazili su se oko kraljevske utvrde Gyalu, koja je kasnije postala biskupsko središte. Ti posjedi bili su oko rijeka Kapus i Nádas kod naselja Gyerőmonostor, Gyerővásárhely, Tamásháza, Topa, Szentmihály itd.¹⁸ Važan podatak su potonja tri naselja: Tamásháza se pojavljuje i kao Tompaháza i postaje kasnije odrednica jedne plemićke obitelji Tompa, Topa je katkad zapisana i kao Tompa također i u Slovačkoj, Szentmihály(telke) postaje u 15. stoljeću odrednica druge grane erdeljskih plemićkih obitelji Tompa. Tako možemo identificirati kao pradomovinu osam grana roda Mykola županiju Kolozs oko grada Kolozsvár, a danas je to rumunjski Cluj – Napoca.

Bilo da su potekli od ratnika-plemića kraljevih utvrda u Križevačkoj županiji ili od jednog od najstarijih mađarskih rodova Mikola, očigledno je da su slavonski Tompe dokazano bili krajem 14. stoljeća pouzdanici/familijari kralja

¹⁵ Pálosfalvi, T. *The Noble Elite in the County of Körös (Križevci) 1400-1526*. Budapest : Central European University Department of Medieval Studies, 2012. Str. 267.

¹⁶ *Povijesni spomenici zagrebačke biskupije (1421-1440)*. Lukinović, A. (prir.). Sv. 6. Zagreb : Kršćanska sadašnjost – Arhiv Hrvatske, 1994. Str. 439. *Homines Hermanis, comitis Ciliae* je Lukinovićev izraz u *Index personarum* (str. 701, 705), ali odražava točnu relaciju.

¹⁷ Buturac, J. *Regesta za spomenike Požege i okolice 1221-1860*. Zagreb : Hrvatsko društvo Sv. Ćirila i Metoda, 1990. Str. 32. To je zagrebački kanonik (1457.-1488.) Tomo Tompa de Horzowa, zvani Krispus.

¹⁸ *History of Transylvania*. Makkai, L. – Mocsy, A. (ur.). Vol. 1. New York: Columbia University Press, 2001. Poglavlje Transylvania in the medieval Hungarian kingdom 896-1526, From the Mongol invasion to the battle of Mohács – The Hungarian Settlement of Transylvania.

Sigismunda, zatim njegovog tasta Hermana Celjskog i napokon Jana Vitovca, „condottiera“ grofova Celjskih. Ako uzmemo u obzir da su Tompe došli u Hrvatsku iz Transilvanije, moguće je da su već tamo bili biskupovi predijalci (Gyerőmonostor) ili familijari nekog magnata kojemu je kralj darovao svoju utvrdu sa zemljom u vrijeme velikih promjena u socijalnom i administrativnom sustavu kraljevstva na prijelomu 13. u 14. stoljeće. Upravo je status familijara omogućavao veliku mobilnost tog sloja plemstva diljem kraljevine. Krajem 13. stoljeća, naime, sloj je tvrđavskih plemićkih ratnika doživio stapanje s „pravim“ plemstvom u jedan red. Razlike među njima postupno su nestajale i kralj Karlo Anžuvinski je 1324. izdao dekret koji je svim plemićima osiguravao jednaka prava i uživanje iste slobode.¹⁹ Iako za to nemamo dokaza, ipak se na osnovi svih tih relevantnih izvora može zaključiti da su se Tompe raširili iz Transilvanije po Ugarskom Kraljevstvu poslije mongolskih upada. Ako su njima pripadali i hrsovski plemići Tompa de Horzowa, tada bi točno mogli odrediti njihov dolazak u Hrvatsku/Slavoniju između 1250. i najkasnije 1350., bez obzira iz kojeg smjera, iako najvjerojatnije upravo s istočne strane. Poslije više od 150 godina posjedi oko Cirkvene nisu više bili dom obitelji Tompa de Horzowa. Turska su osvajanja i pustošenja Križevačke županije²⁰ bila glavni razlog da se Tompe sele u druge sigurnije predijele i tako postaju dio velikog broja, zbog turske ugroze, hrvatskog raseljenog plemstva. Posljednji put nalazimo jednog Tompu u Križevačkoj županiji kada je platio porez za dio utvrde Bušćinec (Bwschyncz) 1543. godine.²¹ To je bio Franjo, sin Ivana Tompe de Horzowa. Godine 1553. Turci su u Križevačkoj županiji potpuno opljačkali dva kotara, a 1555. čitavu županiju.²² U obračunu polovice kraljevskog poreza od 1 fl. koji je 1554. podnio A. Gregorijanec istaknuto je da je Križevačka županija već potpuno opustošena i da se malo moglo popisati.²³ Zato nije čudno da već iste godine (1553.) nalazimo Krstu, drugog sina I. Tompe de Horzowa, na gospodstvu Erdödyja, s malim imanjima kod Okića, Prhoća i Jastrebarskog.²⁴ Sljedećih 250 godina možemo pratiti prisutnost obje obitelji u zapadnim dijelovima Varaždinske²⁵ i Zagrebačke županije, u samoj blizini pograničnih rijeka s Kranjskom, Sutle i Kupe.²⁶ Iako su

¹⁹ Engel, P. *The Realm of St. Stephen: A History of Medieval Hungary (895-1526)*. London, 2005. Str. 175.

²⁰ Kampuš, I. Popisi i obračun dike u vrijeme Habsburgovaca 1533-1570. Prilog gospodarskoj povijesti Slavonije. *Historijski zbornik* (Zagreb). 50 (1997), str. 33.

²¹ Adamček, J. – Kampuš, I. *Popisi i obračuni poreza u Hrvatskoj u XV i XVI stoljeću. Izvori za hrvatsku povijest 3*. Zagreb : Sveučilište u Zagrebu – Institut za hrvatsku povijest, 1976. Str. 136.

²² Kampuš, I. Popisi i obračun dike u vrijeme Habsburgovaca 1533-1570. *Historijski zbornik* (Zagreb). 50 (1997), str. 33.

²³ Isti, str. 40. Moguće je također da Tompe nisu platili porez i zato nisu upisani jer su ostali na protivničkoj, Zapoljinoj strani (str. 38), ali to je pitanje detaljnije analize.

²⁴ Adamček, J. – Kampuš, I. *Popisi i obračuni poreza u Hrvatskoj u XV i XVI stoljeću. Izvori za hrvatsku povijest 3*. Zagreb : Sveučilište u Zagrebu – Institut za hrvatsku povijest, 1976. Str. 156.

²⁵ Iako mnogi dokumenti dokazuju prisutnost plemićke obitelji Tompa de Horzowa u Varaždinskoj županiji, R. Strohal ih ne spominje, odnosno vjerojatno je krivo zapisao njihovu odrednicu, pišući da su varaždinski plemići Tumpa ili Tompa de Hersalaj. (Strohal, R. Varaždinska županija od g. 1550-1660. *Zbornik za narodni život i običaje Južnih Slavena* (Zagreb). 28, 2(1932), str. 167.

²⁶ Tompe, čini se, nikad ne prelaze na drugu stranu Kupe kao npr. Zebići kojima Juraj Zrinski daruje u posjed Gornje Vrhovce (Kos. D. *Urbarji za Belo krajino in Žumberk (15.-18. stoletje)*. Ljubljana: Slovenska

dva člana obje obitelji bili i tridesetničari u Nedelišću, Tompe kao plemiće s posjedima u Međimurju ne nalazimo.²⁷

Na kraju valja parafrazirati riječi I. Majnarića koji kaže da je temeljito istraživanje pojedinih plemićkih rodova dugotrajan posao kojeg rezultati nerijetko ne odgovaraju uloženom trudu, ali ipak otkrivaju nove spoznaje o prošlosti.²⁸ Nadamo se da smo ovim radom uspjeli pridonijeti makar malenim dijelom novim spoznajama i boljem poznavanju starih hrvatskih obitelji malog i srednjeg plemstva.²⁹

Stjepan (I.) Tompa de Palychna

Skica za rodoslovno stablo navodi poslije Ivana Tompe de Erdewd godinu 1553. i Stjepana Tompu de Palychna te njegovu ženu Annu de Bebesy.³⁰ Kod godine 1618. navodi se jedan drugi Stjepan Tompa de Palychna (razlikujemo ih tako da kod jednog Stjepana pišemo "stariji" ili I., kod drugog "mlađi" ili II.). Pored njega navodi se i njegova žena Katarina Radojčić Delišimunović. Kod 1640. godine još se jednom navodi Stjepan II. sa sinom Petrom. Pored piše Katarina de Cholnich (Čolnić) (nata Tompa filia Stephani et soror Petri Tompa).

Tu vidimo još jednom da autor navodi brata biskupa i bana Šimuna Bakača Ivana Tompu de Erdewd (Erdöd, kasnije ustaljeno Erdödy) kao rodonačelnika obitelji Tompa de Palychna. Iako recentni strojopis kojeg smo analizirali u prvom dijelu članka navodi da je obitelj Tompa de Palychna bila najstarija te da su se iz nje razvile grane Tompa de Horzowa, Tompa de Erdewd i Tompa de Monyoros, mi nalazimo prvi spomen naziva de Palychna upravo u listinama u fondu i to poimence Stjepana Tompu de Palychna tek oko 1553. godine.

Godina 1531. Na samom početku kod godine 1531. vidimo kako je autor rodoslovlja postavio Ivana Tompu de Erdewda³¹ za rodonačelnika grane Tompa de

akademija znanosti in umetnosti, 1991. (Viri za zgodovino Slovencev, knj. 13) (Novejši urbarji za Slovenijo, sv. 1). U Beloj Krajini pojavljuju se i drugi plemićki susjedi pokupske obitelji Tompa. To je otac Jurja Križanića Gašpar u Pustom Gradecu (kao Caspar Križanič, str. 565), žumberački kapetan Silly oko 1650., sredinom 18. stoljeća Mandići u Vinici (kao von Mandič, str. 564).

²⁷ Kalšan, V. *Medimurska povijest*. Čakovec, 2006. Svakako samo prezime Tompa postoji i kasnije u Međimurju i vjerojatno se je od tuda raširilo također i u Sloveniju, gdje je danas to prezime zastupano mnogo više nego u Hrvatskoj.

²⁸ Majnarić, I. Izvori za povijest plemstva. Pregled s osvrtom na Hrvatski državni arhiv. *Povijesni prilozi. Časopis Hrvatskog Instituta za povijest*. (Zagreb). 25, 31(2006), str. 36.

²⁹ Bojničić naziva Tompe de Horzowa „Altes Adelsgeschlecht d. Kreuzer Comitatus“ (Siebmacher's Grosses und allgemeines Wappenbuch. Bd. 4 Abt. 13, Bojničić, I. *Der Adel von Kroatien und Slavonien*. Nürnberg : Von Bauer und Raspe, 1899. Str. 49).

³⁰ Za sada smo našli plemićku obitelj de Bebesy (Bebösi, Böbesi) u 15. stoljeću samo u Zaladskoj županiji (Csanki, D. *Magyarország Történelmi Földrajza. Knj. III.*, 1897. Str. 113.) Dva stoljeća kasnije spominje se u susjednoj Željeznoj županiji armalista Antal de Bebesy (Balogh, G. *Vasvármegye nemes családai*. Szombathely, 1901. URL: www.archive.org/details/vasvrnegyenemes00balogoo (09.08.2013.)).

³¹ Svakako moramo naglasiti da Pál Engel u svojoj genealogiji ne navodi tu liniju te ne spominje ni Ivana, ni Šimuna, ni Klaru, ni njihovog oca: Engel, P. *Magyar középkori adattár. Magyarország világi archontológiája 1301-1457. Középkori Magyarország genealógiája*. [CD-ROM, 2001].

Palychna i pri tom spominje utvrđene obiteljske veze sa Šimunom Bakačem i Petrom Palfyjem. Tomu smo pitanju posvetili najviše prostora u prvom dijelu članka. Ukratko, mi u zaključku prvog dijela članka nismo prihvatili implicitnu³² tvrdnju u recentnom strojopisu u fondu obitelji Tompa u HDA da su Ivan Tompa de Erdewd i Ivan Tompa de Horzowa ista osoba. Kao što vidimo, tu se sada pojavljuje samo Ivan Tompa de Erdewd i nema govora o Ivanu Tompi de Horzowa.

Godina 1553. Autor genealogije navodi da Petar Erdödy smatra Anu Bebessy svojom rođakinjom: „Petrus Erdödy consideramus affinitatem qua cum Anna Bebessy consorte Stephani Tompa de Palychna est“. Iz toga vidimo da je sastavljač rodoslovlja pregledao obiteljski fond jer se tamo nalazi ta listina. Izdao ju je Petar II. Erdödy (de Monyorokerek et de Monoszlo), u listini napisan kao Comes Perpetuus Monti Claudy, hrv. od Moslavine 21. veljače 1553. u svom dvorcu u Jastrebarskom. Tu valja naglasiti da zapravo ne znamo na koji način su oni rođaci, vjerojatno ženidbom ili udajom Aninog rođaka s nekim od Erdödyja jer se iz same listine u HDA vidi da se cijela rečenica odnosi na Anu, a ne na Stjepana Tompu.

Poslije toga piše Melchior Tompa cum consorte Helena Forchich. Slijedi **godina 1590.** gdje se spominje Nicolaus filius, Judith filia, Anna soror Melchioris eius filius Johannes de Sturlich, Chrisphor pater et eius filius Gasparus. Sve te rodbinske veze su točne i autor te skice očito je poznavao grbovnicu Melkiora Tompa de Horzowa iz 1590., gdje se sve te osobe i navode.

Kod **godine 1603.** piše još jednom Nicolaus, Georgius filii Melchioris, jer kada je grbovnica bila izdana (1590.) Juraj još nije bio rođen. U dokumentu iz 1603., koji se nalazi u fondu obitelji Tompa u HDA, navode se oba Melkiorova sina, Nikola i Juraj.

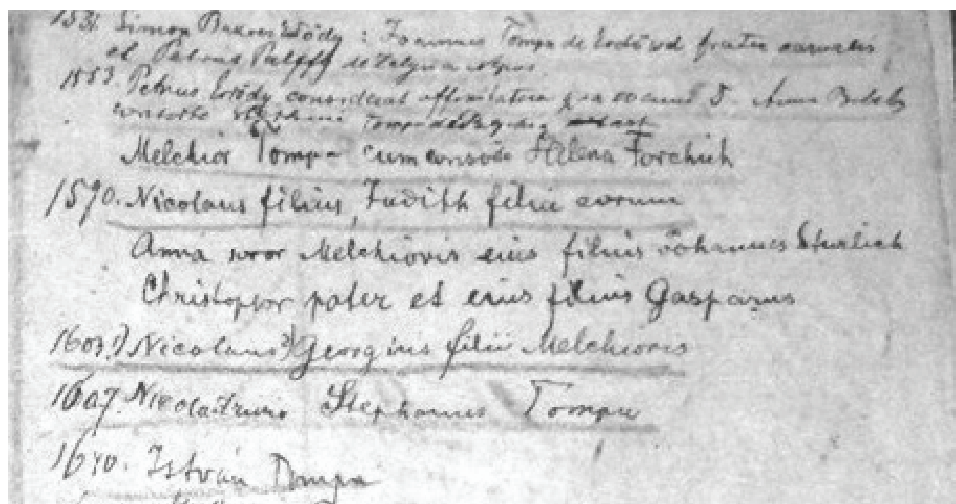
Zadnje godine na skici s fotografije su **1607.** i **1640.** Kod prve piše Nikola Zryni, za njim Stephanus Tompa. Autor je s tim pokazao Stjepanovu vezu s Nikolom Zrinskim, koji mu je podario imanja u njegovu vlastelinstvu Ribnik 1607. godine. Od tada pa sve do 1800., dakle skoro 200 godina, postoji taj ogranak rodbine Tompa, koji nosi odrednice de Horzowa ali i de Palychna, dio lipničkog plemstva s kojim se povezuje ženidbama i udajama.

Kod **1640. godine** piše samo Istvan Tompa. To je Stjepan (II.) Tompa de Palyxchna koji oko 1640. piše dirljivo pismo o tome kako je njega i njegova sina, dječaka Petra, istjerao s imanja Bubnjarci njegov zet Gabrijel Čolnić i kći Katarina. To pismo nalazi se također u fondu obitelji Tompa u HDA. Međutim taj Stjepan nije bio sin Stjepana I., što bi bila posve logična konstatacija, po Wurzbachu je bio sin Melkiora Tompe de Horzowa iz drugog braka s Katarinom Orešković.³³ Taj je Stjepan bio rodonačelnik ogranka Tompa iz Pokuplja koji su pripadali kao famili-

³² I u toj rodoslovnoj skici također i eksplicitnu.

³³ Wurzbach, C. *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich*. Vol. 46. Wien, 1882. Str. 88.

jari Zrinskih malom lipničkom plemstvu, koji su u tim krajevima ostali slijedećih 200 godina. Stjepanu II. i njegovim potomcima, bio on sin Melkiora Tompe de Horzowa ili ne, posvetit ćemo slijedeći članak.

Fotografija 1: Skica nepoznata tvorca za rodoslovlje obitelji Tompa u HDA (HR-HDA-775. Obitelj Tompa). Na prvom mjestu, kod godine 1531. zapisana je pravilna rodbinska veza Šimuna Bakača, Ivana Tompa de Erdewd i Petra Palffija.

Tabela 1: Posjedi Stjepana (I.) Tompe de Palychna

Posjed	Županija	Godina	Izvor podatka
Ellesfalva	Zaladska županija	1553.	Listina iz 1553. u fondu obitelji Tompa u HDA
Nemeške	Baranjska županija	Oko 1567.	Recentni strojopis u fondu obitelji Tompa u HDA
Zagorhyda	Zaladska županija	1560.	Listina iz 1560. u fondu obitelji Tompa u HDA

Tko su bile te osobe, kako su međusobno povezane, jesu li iz istoga roda ili posve različite dvije obitelji, kakve su dužnosti obnašali, s kime su se ženile i udavale, na kojim posjedima i gdje su živjele? Sve što smo o njima i njihovim mogućim rođacima do sada uspjeli pronaći u izvorima i literaturi predstaviti ćemo tako da slijede jedna za drugom po kronološkom redoslijedu, bez obzira na to navode li se kao Tompa de Palychna, Tompa de Horzowa ili Tompa de Monyorós. Ali prije no što počnemo pisati o obiteljskoj povijesti, moramo još istražiti zašto se spominju i kao Tompa de Monyorós.

Tompa de Monyorós

Prije no što pokušamo dokazati da Tompa de Monyorós nisu isto što i Tompa de Palychna, moramo naglasiti da se čini ova šetnja kroz dijelove Zaladske i Željezne županije komplicirana i teže razumljiva te bi zato ovaj dio trebalo čitati zajedno s nekim detaljnijim zemljovidom tih predjela.

Toponim *Monyoros* pojavljuje se diljem Kraljevine Ugarske. Praktično nema županije u kojoj se ne ponavlja posjed sa tim imenom. S obzirom na to da mađarska imenica *monyoro* nije ništa drugo do hrvatska imenica *lijeska*, iz koje nastaje pridjev *leskovlje* – *monyoros* (također *mogyoros*), tada nije čudno da se to ime nalazi na više mjesta. O potoku i posjedu *Monyoros* (danas *Szentjakabi-patak*), južnom pritoku rijeke Zale u Željeznoj županiji, nalazimo podatke da je to „*voda, potok, koji je zarastao sa lijeskama*“.³⁴

Tako vidimo da nam odrednicu de Monyoros nije potrebno tražiti kod Tompa de Monyoros iz Gornje Ugarske, današnje Slovačke, kako nas na to navodi Nagy i čemu smo već pisali u prvom dijelu.³⁵ Mi smo pronašli nekoliko kandidata. Je li to mnogo bliže imanje Monyoros/Monyeros u Baranjskoj županiji koje je pripadalo gradu Valpovo?³⁶ U istoj županiji u 15. stoljeću nalazimo jednu obitelj Tompa i to u neposrednoj blizini imanja Monyoros/Monjoroš između Drave i Dunava, ali njihova odrednica je bila T(h)ompa de Sárogr /Sárok u današnjem Šaroku.³⁷

Zato se još jednom vraćamo Nagyevoj klasifikaciji i pokušat ćemo razjasniti zašto, po našem mišljenju, dolazi do zabune i miješanja odrednica Tompa de Palychna i Tompa de Monyorós. Tu konfuziju je, čini se, uzrokovao Nagy, koji Stjepana Tompu de Palychna svrstava u obitelj Tompa de Monyorós, a kao izvor ga je poslije preuzeo i anonimni autor strojopisa iz fonda obitelji Tompa u HDA.

Nagy kao prvog navodi Joannesa Tompu de Monyorós iz Gornje Ugarske, koji se dosta spominje u izvorima, pogotovu u arhivima samostana Leleš. Ta je Nagyeva tvrdnja točna.

Kao sljedeća tri člana obitelji Tompa de Monyorós spominje Nagy pečuškog biskupa Juraja Tompu, stjegonošu Nikole Zrinskog Stjepana Tompu i Niko-

³⁴ Kiss, G. – Zágorhidi Czigány, B. *Helytörténeti lexikon ... 13. – 16. század. Vasvármegye középkori története. Vasvár – Szombathely*, 2012. URL: www.vasmege.hu/.../1300_4816_Helytorteneti_lexicon-HONLAPRA.pdf (27.09.2013.), str. 53, 359, 361.

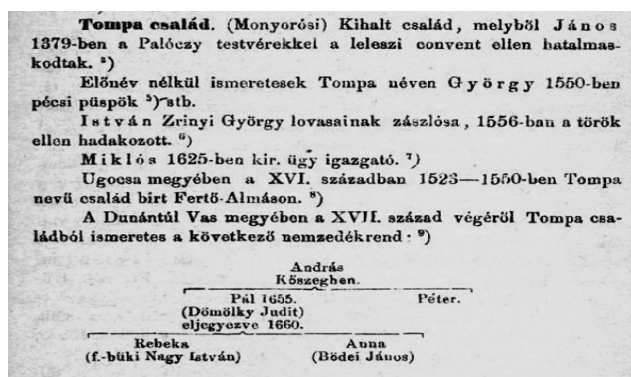
³⁵ Nagy, I. – Friebeisz, I. *Magyarország családai : Czimerekkel és nemzékrendi táblákkal. Vol. 11-12.* Pest, 1865. Str. 243.

³⁶ Bösendorfer, J. *Crtice iz slavonske povijesti*. Vinkovci: Privlačica, 1994. Str. 115. Taj posjed u Baranji spominje kao predijum. Također i Raffelsperger, F. *Allgemeines geographisch-statistisches Lexikon aller Österreichischen Staaten*. Wien, 1846. Str. 923.

URL: <http://archive.org/stream/allgemeinesgeogr12raffuoft#page/n5/mode/2up> (28.08.2013).

³⁷ Csánki, D. *Magyarország Történelmi Földrajza. A Hunyadiak Korában. Knj. II.* Budapest : Magyar Tudományos Akademia, 1894. Str. 454.

lu,³⁸ (moguće Nikola Tompa de Horzowa). Pored njih navodi obitelj Tompa de Monyoros u županiji Ugoša/Ung u 16. stoljeću (što je točno) i u Željeznoj u 17. stoljeću.³⁹ Na kraju dodaje rodoslov zadnjih Tompa de Monyorós u Željeznoj županiji i navodi ih kao izumrlu obitelj (*kihált család*). Da bi riješili taj problem mogućom zamjenom obitelji Tompa de Palychna i Tompa de Monyorós, krenuli smo s istraživanjem slijedom onih posjeda u Zaladskoj i Željeznoj županiji koji bi nam mogli dati odgovor. Pritom smo rabili tri izvora: to su bili nezaobilazni Csánki i njegova *Magyarország Történelmi Földrajza. A Hunyadiak Korában* zatim *Vas vármegye középkori történet – Helytörténeti lexikon 13. – 16. század/* autora Kiss. G. i Zágorhidi Czingány B. te *Zala megye archontológiai és genealógiai adattára 13. – 16. század* autora Szátklozky G.

Fotografija 2: Nagyevro rodoslovlje obitelji Tompa de Monyorós. Jedini dokazani pripadnik te obitelji je prvi naveden János/Ivan. Treći navedeni Stjepan Tompa, turski zarobljenik i stjegonoša Nikole Zrinskog Sigetskog je dokazano bio Stjepan Tompa de Palychna.

Tako smo došli do dvije mogućnosti. Stjepan Tompa de Palychna dobio je imanje Zagorhida u Zaladskoj županiji oko 1560., gdje još uvijek stoji naselje s tim imenom. Radi geografske orijentacije napišimo da je Zagorhida udaljena 10 km od Lentija i 15 km od Zalalova, koje je na samoj granici sa Željeznom županijom. Nalazimo jedan iznenadujući podatak da je nekada i kod Zagorhide postojao posjed Monyoró(kerék), različit od onog u Željeznoj županiji.⁴⁰ Spominje se od 1445. do 1513. Je li Stjepan Tompa de Palychna postao tamo i de Monyorós ili ga je zabunom među njih uvrstio kasnije Nagy,⁴¹ nemamo dokaza, ali nam se potonje čini dosta prihvatljiva mogućnost. Također se moramo sjetiti da listine u fondu obitelji Tompa u HDA spominju da je Stjepan bio oženjen Anom de Bebesy.

³⁸ Nagy spominje Nikolu kao „*kiraly ügy igazgató*“ iz 1625. Kao što ćemo vidjeti, Nikola je tada bio varaždinski podžupan, saborski poslanik, sudac i vrhovni tridesetničar u Nedelišču, znači visoki kraljev dužnosnik.

³⁹ Nagy, I. – Friebeisz, I. *Magyarország családai. Vol. 11-12.* Pest, 1865. Str. 243.

⁴⁰ Szatóczki, G. *Zala Megye archontológiai és genealógiai adattára 13.-16. század.* CD-ROM : Arcanum Adatbázis Kft., 2004. Str. 656. („*egykor Zágorhida körül, Zala m.*“). Taj podatak navodi i Csánki, knj. 3, str. 70.

⁴¹ Nagy navodi Tompa de Monyoros u Željeznoj županiji, ali Zagorhida je blizu granice sa Željeznom županijom, a i točno tamo je bio i neki drugi posjed Monyoros.

Obitelj, napisanu kao Bebesi pronašli smo upravo u Zaladskoj županiji. Krajem 15. stoljeća spominju se kao plemićki suci Peter (1489.) i Balint (1542.) Bebesi.⁴²

Druga nas mogućnost vodi u Željeznu županiju, gdje Stjepan Tompa nije imao posjeda. Oba su njegova posjeda, Zagorida i Ellesfalva,⁴³ bila u Zaladskoj županiji.⁴⁴ Na koju plemićku obitelj Tompa iz Željezne županije je mislio Nagy kada je svrstao Stjepana Tompu de Palychna među obitelj Tompa de Monyorós? Mislimo vjerojatno na obitelj Tompa, koja je imala odrednicu po posjedu Ollár u Zaladskoj županiji,⁴⁵ ali se kasnije spominje i s odrednicom Bódogasszonyfalva.⁴⁶ Poslije 1420. nalazimo tu obitelj s posjedom Biki Basö (Büki, Bykki) u Željeznoj županiji oko Telekesa.⁴⁷ Ali i posjed Bódogasszonyfalva ili Kerekbódogasszony bio je u blizini Telekesa, štoviše, bio je dio većeg posjeda Monyorós.⁴⁸

U osrednjem dijelu posjeda Monyorós i pored istoimenog potoka nalazio se kraj (Kerek) Bódogasszonyfalva sa župnom crkvom Djevice Marije – Bódogasszonyfalva. Naselje se danas zove Hegyhátszentjakab – Bódogasszonymajor.⁴⁹ To je na samoj granici Željezne i Zaladske županije, pored potoka Monyorós, 12 km dugog južnog pritoka rijeke Zale.

Kao crkveni patroni spominju se dvije grane rodbine Nádasd: Telekesi i Pető Gerse (Gersei-Petők).⁵⁰ Nádasdi Pető Gerse i Tompa Ollári se navode kao vlasnice Telekesa i kod Csankija.⁵¹

Ako je posjed Biki/Büki, kojeg su imali Tompa de Ollári, bio blizu posjeda Felső (gornji) Büki, tada možemo vidjeti, kako je došlo do te zabune. Vlasnik potonjeg posjeda bio je po Nagy u nekim István Nagy de Felső Büki, koji se u 17. stoljeću oženio Rebeikom, pripadnicom obitelji Tompa. To bi značilo da su se zemljišni susjedi sjedinili u jednoj ženidbenoj vezi.

⁴² Sztalóczi, G. *Zala Megye archontológiai és genealógiai adattára 13.-16. század*. CD-ROM : Arcanum Adatbázis Kft., 2004. Str. 142.

⁴³ Csánki, D. *Magyarország Történelmi Földrajza. A Hunyadiak Korában. Knj. III*. CD-ROM : Arcanum Adatbázis Kft., 2002. Str. 40. Navodi se kao El(y)vesfalva, Elwesfalva, Wluesfalva, Villa Wluesfolva.

⁴⁴ Tu smo uzeli u obzir i promijenjene županijske granice, koje su u modernoj Mađarskoj nešto drugačije. Pogotovo je to važno jer je riječ o naseljima blizu ili u neposrednoj blizini granica dviju županija oko Zalalova. Te granice su s Trianonskom pogodбом 1920. bile nešto promijenjene.

⁴⁵ Csánki, D. *Magyarország Történelmi Földrajza. A Hunyadiak Korában. Knj. III*. CD-ROM : Arcanum Adatbázis Kft., 2002. Str. 74.

⁴⁶ Csánki navodi to kao Bódogasszonyfalva. To ime je kroz povijest doživjelo mnogo promjena. Sztalóczi navodi obitelj kao Bódogasszonyfalva (*Zala Megye archontológiai és genealógiai adattára 13.-16. század*, Bódogasszonyfalva, str. 268).

⁴⁷ Csánki, D. *Magyarország Történelmi Földrajza. A Hunyadiak Korában. Knj. II*. CD-ROM : Arcanum Adatbázis Kft., 2002. Str. 748.

⁴⁸ Kiss, G. – Zágorki Czigány, B. *Helytörténeti lexikon 13. – 16. század. Vasvármegye középkori története*. Vasvár-Szombathely, 2012., str. 278: www.vas megye.hu/.../1300_4816_Helytorteneti_lexicon-HONLAPRA.pdf (27.09.2013.).

⁴⁹ Isti, str. 278. Kao što smo naglasili, posvuda je to opće ime doživjelo mnogo prerada, tako da autori i ovdje navode dva imena: Bódogasszonyfalva i Kerekbódogasszony.

⁵⁰ Isto.

⁵¹ Csánki, D. *Magyarország Történelmi Földrajza. A Hunyadiak Korában. Knj. II*. CD-ROM : Arcanum Adatbázis Kft., 2002. Str. 701.

Obitelj Tompa bez odrednice nalazi se među županijskim plemstvom „*Vas vármegyei nemesek*“ još krajem 18. stoljeća.⁵²

Melkior Tompa de Horzowa

U izvorima možemo naći o Melkioru upravo toliko podataka da iz njih možemo sastaviti prilično zanimljiv portret krajiškog časnika, pobočnika/adutanta štajerskog generala i hrvatskog bana Krste Ungnada, *Melchioris Thompa familiario suo*,⁵³ i uglednog poslanika, *nuncius spectabilis*.⁵⁴ U portretu ćemo opisati neke događaje iz Melkiorova života u razdoblju od oko 1580. do 1600. godine, od karijere i posjeda do rodbinskih i obiteljskih relacija. Pa podimo od opisa njegove fiktivne vanjštine u jednom hrvatskom povijesnom romanu.

August Šenoa je Melkioru namijenio ulogu statista u *Zlatarovom zlatu* i opisuje ga⁵⁵ kao visokog, crnomanjastog časnika, odjevenog u željezo, što je naravno bilo proizvod piščeve umjetničke slobode.⁵⁶ S tim ništa nismo saznali o Melkiorovoj pravoj visini, boji očiju, kose ili tena. Međutim mi smo ipak saznali nešto detalja iz perioda kada je Melkior bio Ungnadov pobočnik. Naime, Nada Klaić je detaljno analizirala historijsku pozadinu Šenoinih romana i pripovijesti upravo zbog toga, što piščeve interpretacije mnogo važnijih događaja (od Melkiorove visine ili boje kose) uglavnom nisu odgovarale realnoj slici.⁵⁷ Iz njezine analize izdvojili smo samo onaj dio gdje se obrađuje prva poznata pobuna banskih vojnika na krajini 1580.-1581., u kojoj je sudjelovao i Melkior Tompa de Horzowa. Nada Klaić navodi njihovo pismo namijenjeno vojvodi Ernestu. Pobunjenici navode nepravde koje im nanosi ban te pišu da ban ne boravi u Krajini, ne brine se za svoje vojnike, nije dao izgraditi niti jednu utvrdu iz koje bi se mogli braniti, neredovito isplaćuje plaće, koje povrh svega i nisu uvijek u istom iznosu. Najteža njihova optužba odnosi se na banovo ponašanje. Krsto Ungnad napada nepristojnim riječima i pogrđama gospodu kapetane, vojvode i odlične vojnike te ponižava njihove vojničke vrline. Zbog svega toga pobunjenici mole „njegovo presveto carsko i kraljevsko veličanstvo“ da ih oslobodi nepravdi i da na njegovo mjesto postavi drugog bana.⁵⁸ Juraj Drašković primio je vođe pobunjenika u Varaždinu. Svi oni potvrdili su zakletvom da je sve istinito što piše u molbi. Drašković navodi i njihova imena.

⁵² *Libri regii/Király könyvek 1527-1918. Knj. 46.* DVD-ROM : Arcanum Adatbázis Kft. Budapest : Magyar Országos Levéltár, 2006. Str. 452-459.

⁵³ *Acta Comititalia Regni Croatiae Dalmatiae Slavoniae 1578–1608. Hrvatski saborski spisi.* Šišić, F. (ur.). Knj. 4. Zagreb, 1917. Str. 50.

⁵⁴ Isto. Str. 28.

⁵⁵ Šenoa, A. *Zlatarjevo zlato*. Ljubljana : Slovenec, 1943. Str. 189.

⁵⁶ Šenoa je pravilno zapisao Melkiorovo ime, prezime i odrednicu što ne možemo reći za jedno drugo literarno djelo, gdje je autor zapisao Bernarda Tumpića/Tompića od Zečana i Vranograča kao Bartol Tumpić od Horšove. (Cihlar Nehajev, M. *Vuci. O četiristotoj obljetnici smrti Krste Frakopana, kneza krčkog, senjskog i modruškog*. Zagreb : [s.n.], 1928. Str. 187.)

⁵⁷ Klaić, N. Historijska pozadina Šenoine pripovijetke i romana. *Croatica – prinosi proučavanju hrvatske književnosti* (Zagreb). 17-18(1982), str. 8-105.

⁵⁸ Isto, str. 98.

To su kapetani, konjanici i vojvode koji su zapovijedali pješacima. Među konjanicima je naveden i Melkior Tompa.⁵⁹

Vjerojatno je Melkior samo jedan od članova obitelji de Horzowa koji su u 16. stoljeću zbog osmanske ugroze izgubili obiteljske stare posjede i u borbi za opstanak prihvatili službu familijara kod tadašnjih velikaša. Iako iz Križevačke županije, članovi su obitelji de Horzowa tako dijelili sudbinu plemenitih hrvatskih raseljenika iz onih područja koja su Osmalije bili već zauzeli. Upravo se Melkior prvi u vrsti pripadnika obitelji oženio pripadnicom raseljene plemićke obitelji, koje su rabile različite strategije, među njima i bračne, kako bi se učvrstile u novim uvjetima poslije gubljenja patrimonijalnih dobara.⁶⁰ Bio je oženjen s Helenom Forčić (Forchych de Butinavac), sestrom Ivana Forčića ml., župana Križevačke i Zagrebačke županije,⁶¹ koji je 1565. zamijenio smijenjenog podbana/banovca Ambroza Gregorijanca, *item elegitur in vicebanum Ioannis Forchych in locum Ambrosii literati*.⁶² Forčići, koji se spominju 1470. u okolici Knina, *Johannis Forchych, judicus nobilium in confinibus Turcarum*,⁶³ i koji su kao i brojni drugi hrvatski plemići prebjegli u Slavoniju zbog stalne osmanlijske prijetnje, spominju se već 1520. kao vlasnici Preseke (*Prezeka*) u Križevačkoj županiji. Sjetimo se samo da je Mihovil Tompa imao u Preseki oko 1500. tri selišta.

U grbovnici iz 1590., kojom je kralj Rudolf potvrdio Melkioru i Sturličima staro plemstvo, spominje se pored žene Helene Forchych, sina Nikole i kćeri Judite, još i Melkiorova sestra Ana udana za Krstu Sturliča.⁶⁴ Hrvatski rod Sturliča iz Sturlič-grada, koji su pred Turcima umaknuli sredinom 16. stoljeća u Zagorje i Posavinu, bio je jedan između najuglednijih plemićkih obitelji Bihačke krajine. Lopašić spominje da su plemići Sturlići u vrijeme njegova pisanja knjige još uvijek živjeli u Mičevcu na Savi u blizini Zagreba.⁶⁵

Čini se da je Melkiorova sestra Ana bila udana drugi put za Krstu Bedekovića Komorskog, jer bi kćer, također Ana, bila premlada da bi već 1610. bila udovica. Tako bolje razumijemo i razloge za posjedovanje, kupnju i zalaganja nekih dobara koja kruže među obiteljima Tompa de Horzowa, Forčić de Butinavac i Bedeković Komorski. Naime, Anin muž Kristofor ili Krsto Bedeković Komorski je 1588. kupio Sutinsko i Poznanovec, posjede koji su pripadali Ivanu Forčiću ml. i ubrzo ih rasprodao po dijelovima.⁶⁶ Ali već 1610. Krste nema više među živima i

⁵⁹ Isto, str. 99.

⁶⁰ Jurković, I. Osmanska ugroza, plemeniti raseljenici i hrvatski identitet. *Povijesni prilozi* (Zagreb). 3, 31(2006), str. 39-69.

⁶¹ Blagec, O. Hrvatski podbanovi i župani Križevačke i Zagrebačke županije. *Cris* (Križevci). 1(2011), str. 302.

⁶² Klaić, N. Neki novi pogledi na uzroke hrvatsko-slovenske seljačke bune. *Zgodovinski časopis* (Ljubljana). 27, 3-4(1973), str. 122.

⁶³ Adamček, J. – Kampuš, I. *Popisi i obračuni poreza u Hrvatskoj u XV i XVI stoljeću. Izvori za hrvatsku povijest* 3. Zagreb : Sveučilište u Zagrebu – Institut za hrvatsku povijest, 1976. Str. 2.

⁶⁴ HR-HDA-885. Zbirka grbovnica. Grb Melkiora Tompe.

⁶⁵ Lopašić, R. *Bihać i bihačka krajina*. Str. 18, 277, 278.

⁶⁶ Hrvatski dvorci. Dvorac Poznanovac. URL: <http://www.dvorci.hr/page.aspx?PageID=814> (01.08.2013.).

njegova udovica Ana tuži se zbog ostavštine, posjeda i kurije u Gregurovcu (Gregorowcz, Greguroch).⁶⁷ I Anin otac Melkior uzeo je u zalog posjede te obitelji i tako je Nikola Bedeković 1590. založio za 300 fl. Melkioru Tompi svoju kuriju u Petrovini u Zagrebačkoj županiji s nekoliko selišta, *nonnullis sessionibus colonialibus in possessione Petrovina*, čemu je proturječio Nikolin rodak Stjepan.⁶⁸ Vrlo značajna činjenica je da je i Krsto Tompa, sin Ivana Tompe de Horzowa, imao dva dima u Petrovini već 1567. godine.⁶⁹

Sjetimo se samo da je i Krsto Tompa, kojeg je T. Palosfalvi identificirao kao sina Ivana Tompe de Horzowa, imao male posjede u Zagrebačkoj županiji oko Okića (Prhoć – dva dima)⁷⁰, oko grada (*castrum*) Okić – jedan dim)⁷¹ i među njima i Petrovinu gdje je imao dva dima.⁷²

Na početnom rodoslovnom listu u fondu obitelji Tompa spominju se dodatno još i Melkiorov sin Juraj i kćer Ana, koji se na grbovnici ne navode. Juraja spominje neki drugi dokument iz obiteljskog fonda u HDA. Listinu je izdao Petar (III.) Erdödy, koji je naveo Melkiora kao svog familijara i napisao da se je godina-ma iskazivao na različitim položajima, primjerice u ratovima protiv Osmanlija sudjelovao je u stjecanju utvrde Mokrice,⁷³ koje su prije bile u posjedu Gregorijanaca i u seljačkoj buni na posjedu Draganić, *rebellione colonorum (in) possessione nostra Draganich*.

Zbog svih tih zasluga grof je darovao Melkioru Tompi de Horzowa i njegovim sinovima Nikoli i Juraju te ostalim baštinicima (*heredes*) i potomcima (*posteritas*)⁷⁴ plemićku kuriju i selišta u *Zluaneczu* u (?)*Hopyno-u*,⁷⁵ a drugu polovicu selišta na području koje je pripadalo pod Cesargrad u Varaždinskoj županiji, zajedno s gornjacima koji su navedeni u ispravi. Zluanecz nismo uspjeli identificirati.⁷⁶ Mi smo pomoću Adamček-Kampuševog popisa poreza identificirali da je Melkior

⁶⁷ *Acta Comititalia Regni Croatiae, Dalmatiae Slavoniae. Hrvatski saborski spisi od leta 1609-1630.* Šišić, F. (ur.). 5. dio. Zagreb : Academia Scienciarum et artium Slavorum meridionalium, 1916. Str. 41. i 52.

⁶⁸ Noršić, V. Regesta arhiva obitelji pl. Bedeković-Komorski. *Arhivski Vjesnik* (Zagreb). 5(1931), str. 160.

⁶⁹ Buturac, J. *Regesta Jastrebarskog i okolice 1237-1919*. Jastrebarsko: Naklada Slap, 1993. Str. 35.

⁷⁰ Adamček, J. – Kampuš, I. *Popisi i obračuni poreza u Hrvatskoj u XV i XVI stoljeću. Izvori za hrvatsku povijest 3*. Zagreb : Sveučilište u Zagrebu – Institut za hrvatsku povijest, 1976. Str. 156.

⁷¹ Buturac, J. *Regesta Jastrebarskog i okolice 1237-1919*. Jastrebarsko : Naklada Slap, 1993. Str. 35.

⁷² Isto.

⁷³ To je zanimljiv podatak koji smo provjerili i utvrdili da su Mokrice došle u vlasništvo Erdödyja i Moscona putem ženidbe. Petar III. Erdödy oženio se (drugi put, prva žena je bila Susana von Stubenberg) Anom Marijom, kćerkom Nikole Gregorijanaca i unukom Stjepana Gregorijanaca. (Preinfalk, M. Auerspergi in njihove poveze s Hrvaško. *Povijesni prilozi* (Zagreb). 29(2005), str. 89). Kada je točno Melkior pomagao u stjecanju utvrde Mokrice za sada nismo točno datirali, ali to je moglo biti između 1590. i 1600. godine.

⁷⁴ U pregledanim dokumentima obitelji Tompa kroz stoljeća su se rabile uglavnom samo dvije pravne kategorije potomstva: baštinici (*heredes*) i potomci (*posteritas*). Samo se u jednom primjeru u 16. stoljeću rabila i treća od četiri kategorije, *proles* – djeca rođena tijekom očevog života. Terminologija po Karbić, D. Hrvatski plemićki rod i običajno pravo. *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti HAZU* (Zagreb). 16(1998), str. 97.

⁷⁵ HR-HDA-775. Obitelj Tompa.

⁷⁶ Našli smo samo etnik Zlowenecz, koji je zabilježen 1598. u Domahovom u vlastelinstvu Cesargrad. Petrić, H. O Kranjcima i „Slovincima“ ili Slavoncima (Slovincima) u Križevačkoj županiji te Varaždinskom generalatu od kraja 16. do početka 18. stoljeća. *Cris* (Križevci). 11, 1(2009), str. 38.

u to vrijeme imao još i selišta u Klanjecu. To je današnji Klanjec u Varaždinskoj županiji (sada Krapinsko-zagorska).⁷⁷ Tu je imao Melkior 12 selišta 1600. godine.⁷⁸ Pola selišta, koje je pripadalo pod Cesargradsko gospodstvo u Varaždinskoj županiji, vjerojatno je današnji Tomaševac (*Thomasewcz, Tomassowcz*), za koji je Melkior 1596. i 1598. platio porez.⁷⁹ Nekoliko kmetova iz Tomaševca upisano je i u Adamček-Kampuševu popisu poreza.⁸⁰ U 28 domaćinstava (*domusa*) živjelo je 18 gornjaka (*inquilina*), sedam kmetova (*kolona*) i jedan sluga (*servitor*).⁸¹

Tu moramo još spomenuti da se Tomaševac nalazi u posjedu obitelji Tompa de Horzowa još 1672. godine. U fondu obitelji u HDA nalazimo dokument od 23. siječnja 1672. u kojem plemićki suci Varaždinske županije Gašpar Menigha i Ivan Horvat izdaju svjedočanstvo na molbu i zakoniti zahtjev Judite Trgovčić, udovice Franje Tumpa,⁸² kao skrbnice i hraniteljice njihova zakonitog sina dječaka plemenitog Petra Juraja, glede njihove plemićke kurije Tomaševac.⁸³

Melkior je imao posjede i južno od Save u Zagrebačkoj županiji. To je bilo samo pola selišta u Galgovu (Galgowo), u neposrednoj blizini imanja u Tržiću i Repišću, koje su posjedovali 250 godina kasnije (1845.) braća Stjepan i Franjo Tompa i Prhoča koji je posjedovao Krsto Tompa 1553., vjerojatni sin Ivana Tompe de Horzowa. Na Erdödyjevom okićkom gospodstvu vjerojatno je kao nagradu za uspješno gašenje kmetске bune u Draganiću 1573. imao Melkior još 5 selišta kod Cvetkovića i Draganića. Pored toga imao je Melkior u zalogu od Nikole Bedekovića i za sada nepoznat broj selišta u Petrovini.

⁷⁷ To može, a i ne mora biti tako. Melkior je vlasnik selišta u Klanjecu i to je dokazano u Adamček-Kampuševom *Popisu poreza*. Zlounec nismo mogli ubicirati pa je posve moguće da je riječ o dva različita lokaliteta.

⁷⁸ Adamček, J. – Kampuš, I. *Popisi i obračuni poreza u Hrvatskoj u XV i XVI stoljeću. Izvori za hrvatsku povijest 3*. Zagreb : Sveučilište u Zagrebu – Institut za hrvatsku povijest, 1976. Str. 578.

⁷⁹ Isto. Str. 357.

⁸⁰ Isto. Str. 487.

⁸¹ Isto. Kampuš u svojoj analizi poreza u Varaždinskoj županiji u 16. stoljeću kaže da je vlasnik između 20 i 30 kuća bio u drugoj skupini, gdje je bilo 39 takvih vlasnika, koji su činili 16,67% svih vlasnika. Kampuš, I. Porezni popisi i obračuni dike u Varaždinskoj županiji u XVI stoljeću. *Historijski zbornik* (Zagreb). 36, 1(1903), str. 55.

⁸² Prezime Tumpa ili Thumpa također se nalazi na više mjesta čak i u fondu obitelji Tompa u HDA.

⁸³ Još nismo našli rodbinsku vezu pokojnog Franja Tompe sa Melkiorom, ali mogao bi biti njegov unuk. Sigurno je taj Franjo ista osoba koju spominje Bojničić u svojem dodatku *Der Adel von Croatien u Siebmacher's Grosses und allgemeines Wappenbuch*. Dokument dalje navodi i da je Juditina pokojna majka Ana Marija rod. Mrnjavčić (Merniauchich) predala kćerinu mužu parafemu u iznosu od 1.100 forinti. Čini se da i 1674. Judita kao udovica imala problema s plaćanjem poreza za Tomaševac. *Zaključci Hrvatskog sabora*. Buturac, J. et. al. (priř.). Knj. 1., 1631.-1693. Zagreb : Državni arhiv NR Hrvatske, 1958. Str. 335.

Tabela 2: Posjedi Melkiora Tompe de Horzowa

<i>Posjed i broj selišta</i>	<i>Ime vlasnika posjeda</i>	<i>Porez</i>	<i>Izvor podatka</i>
Petrovina (Com. Zagrabiensis), nepoznat broj selišta	Melkior Tompa	1590	Noršić, V. Regesta arkiva obitelji pl. Bedeković-Komorski. Vjesnik. 5, str. 160.
Tomaševac (Thomasewecz), Com. Varasdiensis, 5 selišta, 28 domusa	Melkior Tompa de H., Franciscus Tompa de H., Judita Trgovčić ud. Tompa de Horzowa	1596 do 1668	1. Adamček, Kampuš, str. 356, 487. 2. Listina u fondu obitelji Tompa u HDA. 3. Isto
Galgovo , Com. Zagrabiensis, 1/2 selišta	Melkior Tompa de Horzowa	1596	Adamček, Kampuš, str. 469.
Draganići, Cvetkovići , 5 selišta ⁸⁴	Melkior Tompa de Horzowa	1600	Adamček, Kampuš, str. 573.
Klanjec (Klanyecz), Com. Warasdiensis, 12 selišta	Melkior Tompa de Horzowa	1600	1. Adamček, Kampuš, str. 578.
Zluanecz , kod Hopyna	Melkior Tompa	1600	Listina u fondu obitelji Tompa u HDA

Godine 1571. spominje se još i Barbara Tompa kao udovica Juraja Škarice (Skarycza), za koju nismo još utvrdili obiteljsku vezu s Melkiorom ili Stjepanom.⁸⁵ Generacijski bi mogla biti Melkiorova druga sestra (prva je bila Ana Sturlić) ili sestrična. Svakako je njezin brak s Jurajem Škarica bio još jedan u nizu brojnih udaja i ženidba članova obitelji Tompa sa pripadnicima raseljenih plemićkih obitelji, koji zbog osmanske ugroze napuštaju svoje prvobitne posjede i stupaju u službu velikaša, uglavnom u Zagorju, kao njihovi familijari. Međutim, Barbara Tompa, udovica Jurja Škarice, tada još nije doživjela nesreću koja ju je zadesila poslije seljačke bune 1573., ako ju je uopće i preživjela.⁸⁶ Tada su Matija i Šimun Keglević sa svojim lju-

⁸⁴ Okičko gospodstvo činilo je oko 17 sela koja su Erdödyji podijelili svojim familijarima. Među tim selima je i Galgovo, gdje je imao Melkior samo pola selišta. Ne znamo gdje bi imao Melkior i drugih pet selišta na okićkom gospodstvu, vjerojatno u Draganićima i Cvetkovićima, kao nagradu što je uspio ugušiti seljačku bunu 1573. predvođenu draganićkim plemićima. Ono što je za nas najzanimljivije to je da su tom gospodstvu pripadala sela Repišće i Tržić, koja su bila u vlasništvu obitelji Tompa „ispod Okića“ u 19. stoljeću.

⁸⁵ HR-DAVŽ-1115. *Obitelj Vragović 1528-1729. Analitički inventar*. Varaždin : Državni arhiv u Varaždinu, 2000. Str. 36. URL: <http://arhinet.arhiv.hr/Pages/PdfFile.aspx?Id=1302> (05.10.2012.). Barbara je bila druga žena Juraja Škarice i čini se da nisu imali djece. U analitičkom inventaru spominje se samo udovica Barbara rod. Tompa i njezini pastori. Obitelj Škarica ili Ljubunčić doselila se u 16. st. vjerojatno iz Hlijevna u Zagorje. Kralj Ferdinand im je 1564. podijelio plemstvo, a već 1560. uveo se Juraj Škarica *aliter Ljubunčić* u posjed Mirkovac. Godine 1563. spominje se Juraj Škarica u Ratkovcu i, budući da su taj posjed imali njegovi potomci još mnogo godina kasnije, dobili su po njemu i pridjev *de Ratkovecz* (Szabo, Đ. Spomenici kotara Krapina i Zlatar, str. 125).

⁸⁶ Čini se da je Barbara ipak poživjela i kasnije se preudala za Tomu Stresemley te imala 3 kućanstva (*domus*) u Brezovici u Zagrebačkoj županiji 1600. godine. (Adamček, J. – Kampuš, I. *Popisi i obračuni poreza u Hrvat-*

dima opustošili 18 plemićkih kurija i 145 seljačkih domova u Varaždinskoj županiji, među njima nanijeli su štetu „kmetovima i siročadi pokojnog Jurja Škarice“.⁸⁷

Nove podatke o Melkioru nalazimo u *Biografskom leksikonu austrijskog carstva* iz 1882.⁸⁸ Wurzbach, autor knjige, navodi da Nagy ne spominje Melkiora u svojem *Magyarország családai*. Također je opisao i njegov grb, ali ono što nas je iznenadilo je navođenje podataka u rodoslovlju. Tu piše da je Melkior bio oženjen i drugi put Josipinom Orešković.

Međutim novo otkriće nam je još jednom pokazalo kako netočno je sastavljen rodoslov obitelji Tompa starijeg datuma, znači do prvih matičnih knjiga. U *Libri regii* nalazimo još jedan dokument iz 1589. koji potvrđuje Melkioru Tompi donaciju pokojnog Petra Erdödyja za imanja Tomaševac pod Cesargradom i navodi da je otac Melkiora bio Nikola Tompa, *egregius quondam Nicolaus Tompa patri dicti Melkioris Tompa*.⁸⁹ To je svakako dokaz da Stjepan Tompa de Palychna nije bio otac Melkiora Tompe i da je pretpostavka sastavljača rodoslova u fondu Tompa u HDA netočna. Iako je Pálosfalvi naveo kao drugog sina Ivana Tompe de Horzowa nekog Mihaela, mi u drugom dokumentu u HAZU⁹⁰ nalazimo drugo ime: to je bio Nikola ili Miklos, a ne Mihael. Tako smo dobili dokaz da je Melkior Tompa de Horzowa bio unuk Ivana Tompe de Horzowa.

Poslije Melkiora i njegove žene Helene Forčić spominje se kao sljedeće ime u skici rodoslovlja **Nikola Tompa de Horzowa**, *Nicolaus filius, Judith filia eorum, Anna sorore Melchioris eius filius Johannes Strulich, Cristophor pater et eius filius Gasparus*.⁹¹ To su konačno točne obiteljske relacije, koje je autor rodoslovlja obitelji Tompa u HDA sastavio na podlozi iz već spomenute grbovnice Melkiora Tompe iz 1590. godine.

Čini se da je već Melkior za svoje sjedište izabrao posjede u Varaždinskoj županiji, vjerojatno Klanjec ili Tomaševac, kojeg je u posjedu imao već njegov otac. Pálosfalvi tvrdi da je pred 1526. napustilo Slavoniju (u tom slučaju misli na Križevačku županiju) 17 plemićkih obitelji koje su između 1403. i 1526. pripadale eliti, takozvani *egregius skupini*, ali su s povijesnog odra županije nestali bilo biološki bilo društveno prije 1526., ili su se jednostavno odselili. Među njima navodi autor i obitelj Tompa de Horzowa.⁹² Kao što ćemo vidjeti iz teksta, to je točno jer

skoj u XV i XVI stoljeću. Izvori za hrvatsku povijest 3. Zagreb : Sveučilište u Zagrebu – Institut za hrvatsku povijest, 1976. Str. 573).

⁸⁷ Adamček, J. *Seljačka buna 1573*. Donja Stubica : Odbor za proslavu 400 godišnjice Seljačke bune 1573, 1968. Str.163.

⁸⁸ Wurzbach, C. *Biographisches Lexicon des Kaiserthums Oesterreich*. Vol. 46. Wien, 1882. Str. 117.

⁸⁹ *Libri regii/Király könyvek 1527-1918. Knj. 4*. DVD-ROM : Arcanum Adatbázis Kft., 2006. Str. 593, 594. Još jednu stvar moramo spomenuti, kako važno je uvijek provjeriti i originalni dokument. U lijepo uredenom spisku se je sastavljačima prikrala jedna greška gdje su Melkiorovo ime napisali kao Menyhert.

⁹⁰ A HAZU. Hrvatsko plemstvo. Mape plemstva. F-884.

⁹¹ Melkiorova sestra Ana očito je bila druga žena Krste Sturlića.

⁹² Pálosfalvi, T. *The Noble Elite in the County of Kőrös (Križevci) 1400-1526*. Budapest : Central European University Department of Medieval Studies, 2012. Str. 273. URL: www.etd.ceu.hu/2012/mpmpat01.pdf (13.04.2013.)

ćemo susretati Tompe de Horzowa i de Palychna ponajviše u Varaždinskoj i Zagrebačkoj županiji.

Mi za sada zaista nemamo podataka za sljedećih sto godina o tome tko je bio na prvobitnim posjedima obitelji Tompa de Horzowa oko Cirkvene (Horzowa, današnje Hrsovo), Markovec, Jakšin most/Jaksahyda, Hegenowa, Konakovcz, Bedakowcz, Brezowlan, Pathak,⁹³ Pikutaheg, Beketinec alias Hotova). Ali nalazimo i jedan dokument iz 1628. u kojem vidimo da je vrhovni oktavalni sud u Požunu odlučio da se vrate gore navedeni posjedi, *possessiones totales*, obitelji Tompa de Horzowa, koje su naselili Vlasi.⁹⁴

Zbog vjerodostojnosti moramo zapisati i ostale posjede, koji se navode u gornjoj ispravi. To su kurija u Temerju, drugi posjed s kurijom u Filipovcu te imanja Bogaroševac ili Blac(t)a i Mateševac. Iz prvog dijela priloga o obitelji Tompa znamo da ih je dobio Ivan Tompa de Horzowa 1514. od Ladislava Benchyka/Benčića⁹⁵ ako potonji ne bude imao potomaka. Ta pogodba bila je potvrđena još i 1523. godine.⁹⁶ T. Pálosfalvi spominje da poslije smrti Mihovila Tompe de Horzowa oko 1509. članovi te obitelji nisu uspjeli održati visoki status koji je dostigao Mihovil s dužnostima koje je obnašao i ženidbom za Kristinu Garazda. Ali čini se ipak da je Mihovilov brat Ivan bio također uspješan sve do građanskog rata, upravo zbog svog prijateljstva i rodbinskih veza s Ladislavom Benčićem od Cirkvenika (Ladislav Benchyk de Czirkvenik, Cherkuenyk, Czyrkwenyik) iz Požeške županije⁹⁷ i jednim od najutjecajnijih slavonskih plemića i rodaka Ivana Zapolje.⁹⁸

Tako je i obitelj Tompa de Horzowa dijelila sličnu sudbinu s ostalim plemićkim obiteljima u Križevačkoj županiji poslije građanskog rata i provale Osmanlija. Dio Križevačke županije je upravo oko Križevaca i Cirkvene ostao pod kraljevom vlašću, gdje je bilo krajem 50-ih godina 16. stoljeća ustanovljeno slavonsko pogranično zapovjedništvo (*Slawonische/Windische Grenze*). Tamo su se naseljavali izbjegli Vlasi, koji su već između 1542. i 1551. naselili dijelove Podravine.⁹⁹ Prva značajnija grupa Vlaha naselila se oko Križevaca 1587. godine.

⁹³ Pathak ili Potok raniji je zapis (1495.) za selo kod Križevaca, koji se u kasnijim zapisima (1653.) pojavljuje kao Potočec/Potohec. Lončarić, M. Kajkavština u ranim podravskim toponimima. *Folia onomastica Croatica* (Zagreb). 12-13(2003-2004), str. 310. URL: www.hrcak.srce.hr/file/35119 (21.09.2013.).

⁹⁴ *Acta Comititalia Regni Croatiae Dalmatiae Slavoniae. Hrvatski saborski spisi od leta 1609-1630.* Šišić, F. (ur.). 5. dio. Zagreb : Academia Scienciarum et artium Slavorum meridionalium, 1916. Str. 454-455.

⁹⁵ Stipišić J. – Šamšalović M. Isprave u Arhivu Jugoslavenske akademije. Knj. 4. *Zbornik Historijskog Instituta JAZU*. Zagreb, 1961. Str. 548.

⁹⁶ Buturac, J. *Regesta za spomenike Požege i okolice 1221-1860*. Zagreb : Hrvatsko književno društvo Sv. Ćirila i Metoda, 1990. Str. 32.

⁹⁷ Csánki, D. *Magyarország Történelmi Földrajza. A Hunyadiak Korában. Knj. II.* Budapest : Magyar Tudományos Akademia, 1894. Str. 352.

⁹⁸ Pálosfalvi spominje Ladislava Benčića kao jednog od vodećih osoba u regiji (Pálosfalvi, T. *The Noble Elite in the County of Kőrös (Križevci) 1400-1526*. 2012. Str. 312.).

⁹⁹ Petrić, H. O nekim aspektima odnosa gospodarstva, ljudi i okoliša u sjevernom dijelu Križevačke županije i Varaždinskog generaliteta (Podravini) tijekom 17. stoljeća. *Podravina* (Koprivnica). 6, 11(2007), str. 52.

Obitelj Tompa de Horzowa sve do 1628. ostala je bez svojih dvovjekovnih zemljišta i tako postala jednim od sudionika u sporu koji je pretresao Slavonsku krajinu u 17. stoljeću oko zemljišta. Na jednoj strani bili su vojnički doseljenici (i njima pridruženi) starosjedioci koji su željeli sačuvati status slobodnih seljaka vojnika koji obrađuju dodijeljenu im zemlju i za to služe samo vojnu službu bez ikakvih drugih nameta, te žele zadržati svoju samoupravu – vlastito sudstvo u civilnim sporovima. Štajerski feudinci koji su bili većinom i krajiški vojni zapovjednici imali su pri tom svoju kalkulaciju: podupirali su otpor vojničkih doseljenika jer nisu željeli izgubiti svoje privilegije, to su bili nameti na koje im je uspjelo prisiliti stanovništvo. Također su bili svjesni da bi uspostava jurisdikcije hrvatskih staleža na krajiškom teritoriju dovela u pitanje i njihova mjesta krajiških vojnih zapovjednika, koje bi morali potom na svoju štetu dijeliti sa Hrvatima. Na drugoj strani bilo je hrvatsko plemstvo, koje je tvrdilo da će s takvom organizacijom vojne krajine doći do otuđenja hrvatskog državnog teritorija i zato su¹⁰⁰ zahtijevali punu jurisdikciju nad zemljištem i ljudima.

Nikola i Juraj Tompa de Horzowa

Tko su osobe iz obitelji Tompa de Horzowa koje su 1628. dobile nazad posjede u vlasti obitelji još od sredine 15. stoljeća. Jesu li to bili Melkiorovi sinovi Nikola i Juraj?

O Nikoli Tompa de Horzowa,¹⁰¹ sinu Melkiora Tompe de Horzowa iz prvog braka s Helenom Forčić de Butinavac, moguće je naći relativno dosta podataka u saborskim spisima. Za njega sigurno znamo da je bio građanin (plemić) Varaždinske županije.¹⁰²

Nikola je bio pravnik, sudac, vrhovni tridesetničar (*supremus tricesimator*) u Nedelišću i saborski poslanik (*nuncius Regni*). U siječnju 1619. bio je izabran za prisjednika banskog suda (*assessor tabulae banalis*).¹⁰³ U veljači 1630. kralj je pozvao hrvatske i ugarske poslanike na zajednički sabor u Požunu. Hrvatski sabor izabrao je nekoliko poslanika a među njima i Nikolu Tompu. Tom prilikom hrvatski su poslanici morali posredovati u jednoj za nas komičnoj prigodi. Hrvatski sabor je 1629. odlučio da će za vino i žito biti mjerodavna jedino zagrebačka mjerna jedinica. Tu odluku poštovao je i zagrebački biskup Franjo Ergelski, koji je novu mjeru uveo i na svoj posjed Bregi kod Ivanića. Budući da je ta mjerna jedinica bila

¹⁰⁰ Moačanin, F. *Pokušaji sporazumijevanja između hrvatskog plemstva i vlada Varaždinskog generaliteta u 17. stoljeću*. U: *Vojna krajina : povijesni pregled, historiografija, rasprave*. Pavličević, D. (ur.). Zagreb : Sveučilišna naklada Liber – Centar za povijesne znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Odjel za hrvatsku povijest, 1984. Str. 275.

¹⁰¹ Nikola se u saborskim spisima zapisao kao de Tompa de Horzowa, što se ne događa često. Većinom se osobe iz obaju obitelji navode samo pod prezimenom Tompa. *Acta comitialia regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae 1609-1693*. Knj. 5. 1912. Str. 448.

¹⁰² Milunović, T. Listine za povijest grada Križevaca od XV. do XVII. stoljeća. *Cris* (Križevci). 10, 1(2008), str. 207.

¹⁰³ *Acta comitialia regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae 1609-1693*. Knj. 5. 1912. Str. 448. i 197.

manja od prijašnje, to je jako naljutilo njemačke vojnike, koji su bili pripadnici krajiške posade u Ivanić-Gradu i stalni konzumenti dragocjene kapljice iz biskupovih vinograda. S dopuštanjem svojeg zapovjednika vojnici su provalili u biskupove podruma i popili sadržaj vinskih posuda do zadnje kapi, a da za to nisu platili ni jedan groš. Zbog toga se je biskup jako ozlovoljio i pritužio saboru 14. siječnja.¹⁰⁴

Toma Erdödy nije bio naklonjen Nikoli. U srpnju 1620. napisao je pismo Luki Crnkovačkom: *A Thompa čul sam da si je veliku slovinsku haramicu spravił, mnogi vele da će obnašati dužnost sve do vremena kušnje, a da će u to vrijeme kušnje odstupiti (possidbet officium usuque ad tempus tentationis, et in tempore tentationis recedet).*¹⁰⁵ Međutim još deset godina poslije tog pisma Nikola je imao uspješnu karijeru, bio je poslanik, *nuncius Regni*, i još uvijek u Nedeljišću, a od 1626. do svoje smrti 1630. godine bio je tamo i najviši dužnosnik, *supremus tricesimator, nedeliczi főharmincados*.¹⁰⁶

Nikola Tompa bio je i podžupan Varaždinske županije, koji je kao sudac vodio procese i parnice. Za nas je zanimljiva parnica koju je vodio 1629. između braće Jurja i Sigismunda Palffyja od Kapele (*de Kapolna etc.*) kod Ludbrega i varaždinskih građana.¹⁰⁷ Varaždinski građani su naime zapalili mlinove i kuriju braće Palffy nedaleko od grada i zaposjeli njihovu zemlju. Ali ta priča ima svoju pozadinu i nešto dužu povijest kojoj se za sada nećemo posvetiti. Svakako su varaždinski građani smatrali to svojim vlasništvom jer im je tu zemlju oteo 1586. djed spomenute braće Palffy.¹⁰⁸ Tako su braća Palffy podnijela tužbu sudu Varaždinske županije i Nikola Tompa je odredio prvo ročište 7. svibnja 1629.¹⁰⁹ te ubrzo završio parnicu, već 14. prosinca. Varaždinski građani, naime, nisu htjeli doći na ročište jer nisu priznavali kompetenciju županijskog suda i obratili su se za pomoć i zaštitu palatinu grofu Esterhazyju. Palatin im je mudro odgovorio da pokušaju sve srediti mirnim putem i da se s braćom Palffy dogovore bez suda. Tako se je i dogodilo te je već 7. veljače došlo do nagodbe između suprotnih strana. Tako se činilo da je ta prepirka nekako izgladana, ali kasniji dokumenti dokazuju da su se parnice vukle nekoliko sljedećih godina.

Mi bismo tu prigodu iz povijesti Varaždina gdje se spominje jedna epizoda iz života Nikole Tompa kao sudca moguće i ispustili da ona nije povezana s još jednim zanimljivim događajem. Samo malo kasnije spominje se i jedan Baltazar Tompa, za kojeg za sada ne možemo utvrditi točne obiteljske veze s Nikolom. Bio je familijar grofa Adama Bačana i 1634. bio je osuđen zbog ubojstva onog istog Sigis-

¹⁰⁴ Horvat, R. Vojničko nasilje u Bregima kod Ivanića. *Arhivski Vjesnik* (Zagreb). 12(1910), str. 249-250.

¹⁰⁵ Laszowski, E. Pabirci iz obiteljskih arhiva Sermage i Josipović. *Vjesnik* (Zagreb). 9-10(1941), str. 130.

¹⁰⁶ Fallenbüchl, Z. *Állami (Királyi és Császári) Tisztviselők a 17. Századi Magyarországon: Adattár*. Budapest, 2002. Str. 329.

¹⁰⁷ Horvat, R. *Povijest grada Varaždina*. Varaždin: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti. Zavod za znanstveni rad – Varaždin, 1993. Str. 166.

¹⁰⁸ Isto. Str. 116.

¹⁰⁹ Isto. Str. 166.

munda Pálffyja¹¹⁰ koji se je prepirao s varaždinskim građanima i u kojoj parnici je bio sudac Nikola Tompa de Horzowa. Baltazar¹¹¹ je bio upleten, s više grofovih pouzdanika, u posjedovne prepirke s obitelji Pálffy. Očito je grof Adam Baćan štitio svoje pouzdanike, jer je i protiv njega pokrenuo parnicu Juraj Malenić.¹¹²

Nagodba iz 1630. ipak nije donijela dugovječni mir građanima Varaždina i obitelji Pálffy. Naime, Palfijeva udovica, brat i majka poslaše tužbu na Hrvatski sabor, koji je odredio da se Baltazar Tompa i drugi krivci imaju zatvoriti u Grebengrad, gdje će ih čuvati kaštelan. Grof Baćan mora u ime kraljevine postupati protiv krivaca. Ako ih ne kazni po zakonima koji vladaju u Hrvatskoj, onda mora županijski sud u Varaždinu provesti postupak protiv grofa.¹¹³ Čini se da su krivci bili dugo zatočeni u Grebengradu jer se u zaključcima Hrvatskog sabora još 1643. spominje taj događaj.¹¹⁴ Poslije šest godina kralj Ferdinand u okviru godišnjeg oprosta kažnjenika trajno je pomilovao i Baltazara Tompu (*gratia annualis*) i to još jednom potvrdio i 1643. godine.¹¹⁵

Nikola Tompa, koji je umro iste godine kada je zadnji put otišao na sabor u Požun (1630.),¹¹⁶ bio je oženjen, po podacima iz genealogije obitelji Tompa u HDA, neimenovanom pripadnicom obitelji *de Apoky*. Prema istom izvoru imao je sinove Stjepana i Juraja, a za kćeri nemamo podataka. Čini se da ti podaci nisu točni. Taj Stjepan možda je bio Nikolin polubrat i sin iz drugog Melkiorovog braka s Josipinom Orešković.¹¹⁷

Vjerojatno je Juraj Tompa, koji se spominje kao drugi Melkiorov sin i Nikolin brat, bio podžupan Zagrebačke županije (*vicecomes Comitatus Zagrabien-sis*),¹¹⁸ koji je umro oko 1648. godine.¹¹⁹ Znamo još da je Juraj Tompa bio oženjen Kristinom, kćerkom Gabrijela Jelačića.¹²⁰

¹¹⁰ Stanislavljević, M. „Zaključci hrvatskog sabora 1631-1603“. Regesti. *Arhivski Vjesnik* (Zagreb). 3(1960), str. 160.

¹¹¹ Možda bismo mogli Baltazara povezati s varaždinskim građaninom literatom Stjepanom Tompa, koji se je 1582. žalio protiv grubosti bana Krste Ungnada. Barle, J. Još nekoliko podataka za životopis Antuna Vramca. *Vjesnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskoga zemaljskoga arhiva* (Zagreb). 15(1913), str. 86.

¹¹² *Zaključci Hrvatskog sabora*. Buturac, J. et. al. (prir.). Knj. 1., 1631-1693. Zagreb, 1958. Str. 43.

¹¹³ Isto. Str. 32.

¹¹⁴ Isto. Str. 111. i 112.

¹¹⁵ *Libri regii/Király köyvök 1527-1918*. Knj. 9. 2006. Str. 501-502.

¹¹⁶ *Acta Comititalia Regni Croatiae Dalmatiae Slavoniae*. *Hrvatski saborski spisi od leta 1609-1630*. Šišić, F. (ur.). 5. dio. Zagreb : Academia Scienciarum et artium Slavorum meridionalium, 1916. Str. 492.

¹¹⁷ Wurzbach, C. *Biographisches Lexicon des Kaiserthums Oesterreich*. Vol. 46. Wien, 1882. Str. 117.

¹¹⁸ *Zaključci Hrvatskog sabora*. Buturac, J. et. al. (prir.). Knj. 1., 1631-1693. Zagreb : Državni arhiv NR Hrvatske, 1958. Str. 119. God. 1644: *Egregius imprimis Georgius Tompa, in locum defuncti olim Vice Comitatus Christiophori Ballagouitth, in Vice Comitatus Comitatus Zagrabien-sis electus est...*

¹¹⁹ Isto. Str. 137. Godine 1648. je Juraj Tompa umro i za novog podžupana bio je 1649. izabran Nikola Gotal: *In Vice Comitatus Vero Comitatus Zagrabien-sis, in locum defuncti olim Georij Tompa, Egregius Nicolaus Gotthalt electus est...*

¹²⁰ Maček, P. *Plemeniti rodovi Jelačića : I. Rod Jelačića od Prigorja, Pušće, Buzina i Pretkovca (Krapine) : II. Rod Jelačića od Biševica : s priloženim rodoslovnim stablima*. U: *Radovi / Društvo za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije "Tkalčić"*. Knj. 20. Zagreb : Društvo za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije „Tkalčić“, 2010.

Juraj Tompa de Horzowa spominje se 1633. kao član delegacije plemića koji su otišli vladaru u Beč.¹²¹ Zbog 30-godišnjeg rata car je zamolio hrvatskog bana da skuplja vojnike za rat. Zato se je sabor uplašio da će zbog turskih napada biti Hrvatska ugrožena, ako vojnici odu ratovati u druge predjele carstva.

Kao Juraja Tompu od Hrsove, plemića i sudca Križevačke županije spomenuo ga je i Lopašić u urbaru kaštela Rakovac (Rakonok) iz 1630. godine.¹²² Taj podatak nam jasno govori da je u Križevačkoj županiji, pod koju je spadao i Rakovac, živio u 17. stoljeću i muški član obitelji Tompa de Horzowa, koji je bio sin iz prvog braka Melkiora Tompe de Horzowa s Helenom Forčić de Butinavac. A s obzirom na to da ga nalazimo 15 godina kasnije i kao podžupana Zagrebačke županije, ne možemo za sada odrediti gdje je točno boravio. Braća Nikola i Juraj Tompa spominju se i u jednoj listini iz 1630.¹²³ U isto vrijeme živio je u Pokuplju Stjepan mlađi (II.) de Palychna, koji je po Wurzbachu bio Melkiorov sin iz drugog braka sa Josipinom Orešković.

Poslije vraćanja ta se križevačka imanja ne spominju u obiteljskom vlasništvu i možemo za sada samo nagađati što se je s njima dogodilo. Jesu li primili ponudu vladara da im otkupi zemlju i na njoj ostavi naseljene Vlahe te za uzvrat podari imanja u Ugarskoj,¹²⁴ ne znamo, ali s obzirom na to da su se Melkiorovi nasljednici naseljavali u drugim krajevima Hrvatske, možemo smatrati da su tu ponudu odbili kao i većina plemića jer su znali da to znači gubitak hrvatskog državnog teritorija.¹²⁵ Dapače, dio hrvatskog plemstva, pogotovo magnatskog (Zrinski i Erdödyi) koji su imali zapovjedništvo nad važnim kapetanijama,¹²⁶ prilagođavali su se situaciji. Zato smatramo da je pojavljivanje Melkiora, kao i njegova potomka Stjepana iz drugog braka, na vlastelinstvima tih velikaša južno od Save također dio te krajiške priče.

Nešto kasnije spominje se i neki Franjo Tompa koji je kod Bojničića pripadnik grane de Horzowa.¹²⁷ Bio je glavni tridesetničar na carinskoj upravi u Nedelišću, od 1666. do svoje smrti 1668 godine. Iako u rodoslovlju u fondu obitelji Tompa u HDA taj Franjo Tompa nije spomenut, u fondu obitelji nalazi se jedan dokument od 23. siječnja 1672. u kojem se spominje Judita Trgovčić (*Tergouchich*), žena Franje Tompa de Horzowa. Gašpar Menigha i Ivan Horvat, plemićki podsuci Varaždinske županije, izdali su svjedočanstvo na molbu i zahtjev Judite Trgovčić,

¹²¹ *Zaključci Hrvatskog sabora*. Buturac, J. et. al. (prir.). Knj. 1., 1631-1693. Zagreb, 1958. Str. 22.

¹²² Lopašić, R. *Urbaria lingua Croatica conscripta. Hrvatski urbari*. Zagreb : Academia scientiarum et artium Slavorum meridionalium, 1894. (Monumenta historico-juridica Slavorum meridionalium, vol. V, str. 171., 185.).

¹²³ *Libri regii/Király köyvek 1527-1918. Knj. 19*. 2006. Str. 209-210.

¹²⁴ Močanin, F. *Vojna krajina do kantonskog uređenja 1787*. U: *Vojna krajina : povijesni pregled, historiografija, rasprave*. Pavličević, D. (ur.). Zagreb : Sveučilišna naklada Liber – Centar za povijesne znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Odjel za hrvatsku povijest, 1984. Str. 36.

¹²⁵ Isto.

¹²⁶ Isto. Str. 43.

¹²⁷ Bojničić, I. *Der Adel von Kroatien und Slavonien u Siebmacher's Grosses und allgemeines Wappenbuch*. Nürnberg, 1899. Str. 191.

udovice Franja Tompa, kao skrbnice i hraniteljice njihova zakonitog sina, dječaka plemenitog Petra Jurja, glede njihove plemićke kurije Tomaševac, koja pripada pod Cesargrad u Varaždinskoj županiji. Ona je podsucima iznijela kaptolsko očitovanje, kao i pogodbu koju je ovjerio pokojni Ivan Zakmardi, prabilježnik Kraljevine, prema kojima je pokojna Ana Marija Mrnjavčić (*Mernauchich*), njezina majka, njezinu parafernu predala njezinu mužu u iznosu oko 1.100 forinti. Tada su podsuci zaključili kako se treba na imanjima izvršiti ovrha kako bi Judita dobila nazad svoju parafernu i miraznu masu.

Mi smo iz tog dokumenta zaključili da je taj Franjo bio unuk Melkiora Tompa de Horzowa. Naime, Melkior je 1598. platio porez za imanje Tomaševac (*Thomasewcz, Tomassowcz*)¹²⁸, gdje je imao upisano 9 kolona, 18 inkvilina i jednog servitora. Tako smo preko imanja Tomaševac zaključili da je Franjo bio izravni potomak Melkiora Tompe. Rodoslovlje u fondu obitelji Tompa spominje da je Melkiorov sin Nikola imao sinove Stjepana i Jurja, a ne spominje Franju.

Međutim, mi smo našli dokaz iz kojeg se vidi da je taj Franjo ipak bio izravni potomak Melkiorova sina Nikole Tompa de Horzowa. S obzirom na to da se upravo taj Franjo spominje i u Bojničićevom Grbovniku kao Franjo Tompa de Horzowa, možemo zaključiti da je bio Nikolin sin. Za sada nemamo podataka kime je Nikola bio oženjen, osim rodoslovlja u HDA, koje krivo navodi (ako je Wurzbachov rodoslov točan) kao Nikolinu ženu jednu pripadnicu iz obitelji de Apoky. Taj dokaz je zaključak Hrvatskog sabora iz 1655., u kojem se spominje Franjo, njegova žena Judita Trgovčić i njezina majka Marijana rod. Mrnjavčić, tada udana za Nikolu Kosića (Kosich), koji u nekoj pravdi spominju testament Nikole Tompa, skoro 25 godina poslije smrti.¹²⁹ Kada bismo pronašli taj testament Nikole Tompa de Horzowa, tada bismo mogli pojasniti mnoge obiteljske veze.

Tako smo došli do još jednog važnog zaključka: svi potomci Melkiora Tompe de Horzowa i njegove prve žene Helene Forčić de Butinavac nosili su odrednicu de Horzowa, a potomci iz drugog braka sa Josipinom Orešković odrednicu de Palychna. Dapače, to bi vrijedilo samo u slučaju da je Melkior zaista imao sina Stjepana Tompu s odrednicom de Palychna, kako to navodi Wurzbach. Ali o tom Stjepanu II.,¹³⁰ koji je bio ujedno i rodonačelnik pokupske grane Tompa, i njegovim potomcima, pisat ćemo u sljedećem prilogu. Tada ćemo analizirati i sve dvojbe oko Stjepanova identiteta. Najvažnije je to da se i kod pokupskih Tompa ponavlja ista praksa u uporabi obaju odrednica, koja se uz to može i dostatno dokazati.

Iako nalazimo u dokumentima prvi spomen odrednice Tompa de Palychna 1553. kod Stjepana starijeg (I.), sjetimo se da je anonimni autor strojopisa u fon-

¹²⁸ Adamček, J. – Kampuš, I. *Popisi i obračuni poreza u Hrvatskoj u XV i XVI stoljeću. Izvori za hrvatsku povijest 3*. Zagreb : Sveučilište u Zagrebu – Institut za hrvatsku povijest, 1976. Str. 356, 487.

¹²⁹ *Zaključci Hrvatskog sabora*. Buturac, J. et. al. (prir.). Knj. 1., 1631.-1693. Zagreb : Državni arhiv NR Hrvatske, 1958. Str. 204.

¹³⁰ Stjepan II. Tompa de Palychna nije ista osoba kao Stjepana I. Tompe de Palychna na početku članka.

du obitelji Tompa u HDA, koji je nastao između dva svjetska rata, napisao da je Tompa de Palychna starija grana i da se poslije dijeli na onu od Horzowe i onu od Palychne. Mi smo pogledali glavne objavljene izvore i vidimo jednu zanimljivost. Ni kod Csánkija, ni u Zsigmundkori Okleveltaru ne nalazimo spomena Horzowe, ali obojica autora više puta spominju Palicsna (Palychna) Szentpeter. Csánki još navodi i oko 15 vlasnika toga imanja, ali među njima nema Tompa.¹³¹

S Nikolom Tompa obitelj de Horzowa poslije 100 godina doživjela je svoj drugi uspon. Prvi je bio uspon plemićkog sudca Mihovila Tompe de Horzowa na kraju 15. stoljeća, koji je postao dio društvene elite slavonskog plemstva ulaskom u takozvanu egregius skupinu. O tome smo pisali u prvom dijelu. Nikolinom smrću (takoder i Jurajevom) obitelj de Horzowa nestaje s odra državne politike i njihovi članovi ponovo postaju lokalno plemstvo, koji žive na posjedima svojih predaka, kao familijari magnata. R. Horvat piše da je Hrvatska 1630. izgubila četiri vrijedna sina. Umrli su Nikola pl. Tompa, barun Petar Ratkaj, Stjepan pl. Patačić i biskup Šime Vratanja. Tompa je Hrvatskoj rodoljubno služio kao zemaljski blagajnik, kao prisjednik banskoga stola, kao hrvatski nuncij na saboru u Požunu i kao vrhovni upravitelj svih tridesetničara (carinara).¹³²

Zaključak

U drugom dijelu rekonstrukcije povijesti plemićkih obitelji Tompa de Horzowa i Tompa de Palychna slijedili smo povijesti obitelji do sredine 16. stoljeća. Iako smo uspjeli sastaviti prilično zanimljive portrete nekih osoba koje smo dobili na temelju listina u fondu obitelji Tompa u HDA, u objavljenim izvorima kao i u literaturi, moramo naglasiti da sve osobe o kojima pišemo ne možemo postaviti u izravnu obiteljsku vezu. Također moramo naglasiti da je to, kako već i sam naslov članka govori, samo prilog k rekonstrukciji povijesti tih obitelji. Moguće je da su neke hipoteze krivo postavljene i da će dalji nalazi još u mnogočemu promijeniti naše priloge k rekonstrukciji, ali to će biti samo promjena u rodoslovlju.

Obitelji Tompa de Palychna možemo dokazano slijediti tek od 1553., kada se u jednoj listini u fondu obitelji Tompa nalazi listina koja spominje Stjepana Tompu de Palychna i njegovu ženu Anu de Bebessy. Poslije slijedimo u 17. stoljeću i drugog Stjepana de Palychna, koji je po nekim izvorima bio sin Melkiora Tompe de Horzowa iz drugog braka.

¹³¹ Csánki, D. *Kőrösmegye a XV ik században*. Budapest : Kiadja a Magyar tudományos akadémia, 1893. Str. 23. Tu moramo spomenuti kako Csánki dobro razlikuje Palešnik (Palisnu) i Palicsnu. Kada spominje vranškog priora Ivana od Paližne, piše ga kao *Pali(c)snaí János* (str. 25). Tu se vidi da već on postavlja uvjetno Ivanovo podrijetlo u Palychnu i ne u Palisnu.

¹³² Horvat, R. *Povijest Hrvatske. Knjiga I*. Zagreb : Merkur, 1924.

URL:https://hr.wikisource.org/wiki/Povijest_Hrvatske_I._%28R._Horvat%29/Ban_Sigismund_Erdedi (04.07.2015.).

U članku smo postavili hipotezu da su članovi obitelji Tompa de Horzowa i Tompa de Palychna bili potomci jedne obitelji, koja se je granala po sljedećem načelu: potomci iz prvog braka rabili su odrednicu de Horzowa, a potomci iz drugog odrednicu de Palychna. Mi smo to pokušali dokazati pomoću dva primjera.

Prvi je da je sin Melkiora Tompe de Horzowa iz prvog braka s Helenom Forčić de Butinavac bio Nikola, u mnogim dokumentima naveden i kao Nikola Tompa de Horzowa. Također i Juraj, drugi Melkiorov sin iz prvog braka u dokumentima se navodi kao Juraj Tompa de Horzowa. U drugom braku s Josipinom Orešković imao je Melkior sina Stjepana, koji je rabio odrednicu de Palychna. Tu svakako moramo još jednom naglasiti da potonje nije za sada dostatno dokazano, ali ćemo o tome još pisati.

Što bismo mogli zaključiti na temelju njihovih posjeda? Je li tu razvidan nekakav kontinuitet i koje bi osobe na temelju posjedovne analize mogli postaviti u nedvojbenu vezu? Kao prvo, Tompa de Horzowa dobili su odrednicu po još postojećem selu Hrsovo (de Horzowa) u blizini Cirkvene u Križevačkoj županiji. Međutim, okolicu Križevaca i Cirkvene poslije građanskog rata vrlo brzo opustošile su Osmanlije, a kasnije kada je krajem 16. stoljeća bilo ustanovljeno pogranično vojno zapovjedništvo, tu se naseljavaju i Vlasi. Tako se čini da sredinom 16. stoljeća obitelj Tompa de Horzowa napušta svoja prvobitna imanja oko Cirkvene i naseljava se u Varaždinskoj i Zagrebačkoj županiji. Križevačka imanja je obitelj Tompa de Horzowa dobila nazad tek 1628. godine.

Početak 17. stoljeća nalazimo drugog Stjepana Tompu, po Wurzbachu Melkiorovog sina iz drugog braka, na imanjima oko Ribnika, Ozlja i Kupe: Breznik, Lipnik, Bratovanci, Bubnjarci, Paka, Pravutina, Jankovrh sa Sopčić selom itd. Kao lipničko malo plemstvo ostali su Tompe na tim posjedima sljedećih 200 godina.

Ako bi Stjepan II. Tompa bio zaista polubrat Nikole i Juraja Tompe de Horzowa, tada bismo mogli pomisliti da bi se Stjepan mogao javiti kao jedan od nasljednika za obiteljska imanja u Križevačkoj županiji koja su im bila vraćena 1628. godine. Međutim, upravo to što je Stjepan bio iz drugog braka, a linija iz prvog je još uvijek živjela, mogao bi biti razlog zašto su imanja pripala samo nasljednicima iz prvog braka.

Što se tiče obitelji Tompe de Monyorós koje spominje Nagy, mislimo da smo dokazali da je Nagy kod nabiranja članova te obitelji pogriješio. Za jednu osobu iz njegova rodoslovlja za obitelj Tompa de Monyorós možemo sa sigurnošću tvrditi da je bio pripadnik obitelji Tompa de Palychna. To je bio Stjepan Tompa de Palychna, stjegonoša Nikole Zrinskog. Ako je kraljev čovjek i pravnik Mikloš iz 1635. isto što i Nikola Tompa de Horzowa, i ako je pečuški biskup Juraj Tompa bio Stjepanov stric, tada možemo tvrditi da je kod Nagya samo jedna osoba zaista bila pripadnik obitelji Tompa de Monyorós. To je bio Ivan Tompa de Monyorós iz Gornje Ugarske, koji se spominje mnogo u 14. stoljeću. Dva stoljeća

kasnije Nagy ih spominje u županiji Vas, gdje je ta obitelj izumrla već krajem 17. stoljeća. Moguće je da su tu imali posjed *Monyoros* kod potoka Monyoros-patak (danas *Szentjakabi-patak*), južnomu pritoku rijeke Zale u Željeznoj županiji. Ne smijemo zanemariti relativnu geografsku blizinu tih posjeda: današnji Szentjakabi-patak udaljen je od Zagorhide, nekadašnjeg posjeda Stjepana Tompe, oko 20 kilometara.

Iz analize ženidbi i udaja pripadnika obitelji Tompa možemo zaključiti da su se Tompe u drugoj polovici 16. i u 17. stoljeću uglavnom povezivali s pripadnicima raseljenog hrvatskog plemstva, koji zbog osmanske ugroze napuštaju svoje prvobitne posjede i naseljavaju sigurnije predjele (Zagorje, obronci Žumberka, šira okolica Zagreba) gdje stupaju u službu kao familijari velikaša ili postaju krajiški časnici. To su bili Forčići (*Forchych de Butinavac*), Škarice (*Skarycza de Ratkovecz, također Skaricza alias Lubunchich*), Radojčići, Sturlići (*Sturlich iz Sturlić grada*) itd. Ali bile su tu i nevjeste i mladoženje iz obitelji *de Bebesy* iz Zaladske županije, *de Apoky*, Bedeković-Komorski, Jelačić, Orešković, Trgovčić (*Tergouchich*) i preko potonjih bili su posredno u „svoji“ i s Mrnjavčićima iz Brezovice.

Na kraju treba naglasiti da, iako pokušavamo preko genealoških analiza slijediti kontinuitet obitelji Tompa kroz stoljeća, neke osobe nismo mogli sa sigurnošću povezati. Istraga obiteljskih sveza samo su pomoćna metoda kojom smo pokušali napisati nešto o povijesti jedne plemićke obitelji. Svakako nam je uspjelo naći dokaze koji potvrđuju kontinuitet izvorno križevačke plemićke obitelji Tompa od 15. do sredine 17. stoljeća, od Ivana Tompe de Horzowa, preko njegova sina Nikole i unuka Melkiora do praunuka Nikole i Juraja Tompe de Horzowa.

Neobjavljeni izvori

A HAZU. Zbirka latinskih listina. D-VIIb-70.

A HAZU. Hrvatsko plemstvo. Mape plemstva. F-884.

HR-HDA-775. Obitelj Tompa.

HR-HDA-885. Zbirka grbovnica. Grb Melkiora Tompe de Horzowa.

Literatura

Acta Comititalia Regni Croatiae Dalmatiae Slavoniae. Hrvatski saborski spisi od godine 1526 do godine 1536. Šišić, F. (ur.). Knj. 1. Zagreb : Academia Scientiarum et artium Slavorum meridionalium, 1912.

Acta Comititalia Regni Croatiae Dalmatiae Slavoniae. Hrvatski saborski spisi od godine 1573 do godine 1608. Šišić, F. (ur.). Knj. 4. Zagreb : Academia Scientiarum et artium Slavorum meridionalium, 1917.

Acta Comititalia Regni Croatiae Dalmatiae Slavoniae. Hrvatski saborski spisi od leta 1609-1630. Šišić, F. (ur.). 5. dio. Zagreb : Academia Scienciarum et artium Slavorum meridionalium, 1916.

Adamček, J. – Kampuš, I. *Popisi i obračuni poreza u Hrvatskoj u XV i XVI stoljeću. Izvori za hrvatsku povijest 3.* Zagreb : Sveučilište u Zagrebu – Institut za hrvatsku povijest, 1976.

Adamček, J. *Seljačka buna 1573.* Donja Stubica : Odbor za proslavu 400 godišnjice Seljačke bune 1573, 1968.

Barle, J. Još nekoliko podataka za životopis Antuna Vramca. *Vjesnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskoga zemaljskoga arhiva* (Zagreb). 15(1913), str. 81-91.

Bojničić, I. *Siebmacher's Grosses und allgemeines Wappenbuch: in einer neu, vollständig geordneten und reichvermehrten Auflage: mit heraldischen und historisch-genealogischen Erläuterungen. Bd. 4 Abt. 13, Der Adel von Kroatien und Slavonien.* Nürnberg : Von Bauer und Raspe, 1899.

Buturac, J. *Regesta za spomenike Požege i okolice 1221-1860.* Zagreb : Hrvatsko društvo Sv. Ćirila i Metoda, 1990.

Buturac, J. *Regesta Jastrebarskog i okolice 1237-1019.* Jastrebarsko : Naklada Slap, 1993.

Bösendorfer, J. *Crtice iz slavonske povijesti s osobitim obzirom na prošlost županija: Križevačke, Virovitičke, Požeške, Cisdravske Baranjske, Vukovske i Srijemske te k. i slobodnog grada Osijeka u srednjem i novom vijeku.* Vinkovci : Privlačica, 1994. [Pretisak iz 1910.]

Cihlar Nehajev, M. *Vuci. O četiristotoj obljetnici smrti Krste Frakopana, kneza krčkog, senjskog i modruškog.* Zagreb : [s. n.], 1928.

Csánki, D. *Körösmegye a XV ik században.* Budapest : Kiadja a Magyar tudományos akadémia, 1893.

Csánki, D. *Magyarország Történelmi Földrajza. A Hunyadiak Korában. Knj. II.* CD-ROM: Arcanum Adatbázis Kft., 2002.

Csánki, D. *Magyarország Történelmi Földrajza. A Hunyadiak Korában. Knj. III.* CD-ROM: Arcanum Adatbázis Kft., 2002.

Engel, P. *The Realm of St. Stephen: A History of Medieval Hungary (895-1526).* London, 2005.

Engel, P. *Magyar középkori adattár. Magyarország világi archontológiája 1301-1457. Középkori Magyar genealógia.* CD-ROM: Arcanum Adatbázis Kft., 2001.

Horvat, R. *Povijest grada Varaždina.* Varaždin : Hrvatska Akademija znanosti i umjetnosti. Zavod za znanstveni rad – Varaždin, 1993.

Horvat, R. Vojničko nasilje u Bregima kod Ivanića. *Arhivski Vjesnik* (Zagreb). 12(1910), str. 249-250.

Ivandija, A. Marginalije uz misal naslovnog rožonskog biskupa i čazmanskog prepošta „Jurja de Topusko“. *Croatia Christiana Periodica : Časopis Instituta za crkvenu povijest katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu* (Zagreb). 6, 10(1982), str. 1-26.

Jurković, I. Osmanska ugroza, plemeniti raseljenici i hrvatski identitet. *Povijesni prilozi* (Zagreb). 3, 31(2006), str. 39-69.

Kalšan, V. *Medimurska povijest*. Čakovec : V. Kalšan, 2006.

Kampuš, I. Popisi i obračun dike u vrijeme Habsburgovaca 1533-1570. Prilog gospodarskoj povijesti Slavonije. *Historijski zbornik* (Zagreb). 50(1997), str. 31-58.

Kampuš, I. Porezni popisi i obračuni dike u Varaždinskoj županiji u XVI stoljeću. *Historijski zbornik* (Zagreb). 36, 1(1903), str. 41-111.

Klaić, N. Neki novi pogledi na uzroke hrvatsko-slovenske seljačke bune 1572-1573 god. *Zgodovinski časopis* (Ljubljana). 27, 3-4(1978), str. 219-303.

Klaić, N. Historijska pozadina Šenoine pripovjetke i romana. *Croatia : prinosi proučavanja hrvatske književnosti* (Zagreb). 13, 17-18(1982), str. 8-105.

Kos, D. *Urbarji za Belo krajino in Žumberk (15.-18. stoletje)*. Ljubljana : Slovenska akademija znanosti in umetnosti, 1991. (Viri za zgodovino Slovencev, knj. 13) (Novejši urbarji za Slovenijo, sv. 1).

Kreačić, G. Prilog za rekonstrukciju povijesti hrvatskih plemićkih obitelji Tompa de Horzowa i Tompa de Palychna. *Arhivski vjesnik* (Zagreb). 55(2012), str. 117-155.

Kreačić, G. Četiri grba obitelji Tompa de Horzowa i Tompa de Palychna. *Arhivski vjesnik* (Zagreb). 56(2013), str. 191-206.

Laszowski, E. Pabirci iz obiteljskih arhiva Sermage i Josipović. *Vjesnik* (Zagreb). 9-10(1941).

Libri regii/Király könyvek 1527-1918. DVD-ROM: Arcanum Adatbázis Kft. Budapest –Magyar Országos Levéltár, 2006.

Lopašić, R. *Bihać i bihaćka krajina*. Zagreb : Matica hrvatska, 1890.

Lopašić, R. *Urbaria lingua Croatica conscripta. Hrvatski urbari*. Zagreb : Academia scientiarum et artium Slavorum meridionalium, 1894. (Monumenta historico-juridica Slavorum meridionalium, vol. V.).

Maček, P. *Plemeniti rodovi Jelačića : I. Rod Jelačića od Prigorja, Pušče, Buzina i Pretkovca (Krapine) : II. Rod Jelačića od Biševića : s priloženim rodoslovnim*

stablma. U: *Radovi / Društvo za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije "Tkalčić"*. Knj. 20. Zagreb : Društvo za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije "Tkalčić", 2010.

Majnarić, I. Izvori za povijest plemstva. Pregled s osvrtom na Hrvatski državni arhiv. *Povijesni prilozi. Časopis Hrvatskog Instituta za povijest*. (Zagreb). 25, 31(2006), str. 23-37.

Milunović, T. Listine za povijest grada Križevaca od XV. do XVII. stoljeća. *Cris* (Križevci). 10, 1(2008), str. 201-209.

Moačanin, F. *Pokušaji sporazumijevanja između hrvatskog plemstva i vlaha Varaždinskog generaliteta u 17. stoljeću*. U: *Vojna krajina : povijesni pregled, historiografija, rasprave*. Pavličević, D. (ur.). Zagreb : Sveučilišna naklada Liber – Centar za povijesne znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Odjel za hrvatsku povijest, 1984. Str. 275-302.

Moačanin, F. *Vojna krajina do kantonskog uređenja 1787*. U: *Vojna krajina : povijesni pregled, historiografija, rasprave*. Pavličević, D. (ur.). Zagreb : Sveučilišna naklada Liber – Centar za povijesne znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Odjel za hrvatsku povijest, 1984. Str. 23-56.

Monumenta Habsburgica Regni Croatiae, Dalmatiae Slavoniae. Habsburški spomenici Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije. Od godine 1531 do godine 1540. Laszowski, E. (ur.). Knj. II. Zagreb, 1916. (*Monumenta spectantia historiam Slavorum Meridionalium*).

Noršić, V. Regesta arkiva obitelji pl. Bedeković-Komorski 1267-1600. *Arhivski vjesnik* (Zagreb). 5(1931), str. 143-162.

Pavleš, R. Četiri posjeda u srednjovjekovnom Kalničkom kotaru uz potok Koprivnicu. *Cris* (Križevci). 8, 1(2006), str. 5-13.

Pavleš, R. Srednjovjekovna topografija Cirkvene, Žabna i njihove okolice. *Cris* (Križevci). 11, 1(2009), str. 17-29.

Petrić, H. O nekim aspektima odnosa gospodarstva, ljudi i okoliša u sjevernom dijelu Križevačke županije i Varaždinskog generaliteta (Podravini) tijekom 17. stoljeća. *Podravina* (Koprivnica). 6, 11(2007), str. 47-87.

Petrić, H. O Kranjcima i „Slovincima“ ili Slavoncima (Slovincima) u Križevačkoj županiji te Varaždinskom generalatu od kraja 16. do početka 18. stoljeća. *Cris* (Križevci). 11, 1(2009), str. 30-47.

Povijesni spomenici zagrebačke biskupije (1421-1440). Lukinović, A. (prir.). Sv. 6. Zagreb : Kršćanska sadašnjost – Arhiv Hrvatske, 1994.

Preinfalk, M. Auerspergi in njihove povezave s Hrvaško. *Povijesni prilozi* (Zagreb). 29(2005), str. 79-99.

Stečevine kr. zem. arkiva tečajem godine 1899. *Vjesnik* (Zagreb). 2(1900).

Stipišić J. – Šamšalović M. Isprave u Arhivu Jugoslavenske akademije. Knj. 4. *Zbornik Historijskog Instituta JAZU*. Zagreb, 1961.

Strohal, R. Varaždinska županija od g. 1550-1660. *Zbornik za narodni život i običaje Južnih Slavena*. Knj. 28, 2(1932), str. 159-192.

Szatlóczki, G. *Zala Megye archontológiai és genealógiai adattára 13.-16. század*. CD-ROM: Arcanum Adatbázis Kft., 2004.

Šenoa, A. *Zlatarjevo zlato*. Ljubljana : Slovenec, 1943.

Zaključci Hrvatskog sabora. Buturac, J. et al. (prir.). Knj. 1., 1631-1693. Zagreb : Državni arhiv NR Hrvatske, 1958.

Wurzbach, C. *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich*. Vol. 46. Wien, 1882.

WWW izvori i literatura

HR-DAVŽ-1115. *Obitelj Vragović 1528-1729. Analitički inventar*. Varaždin : Državni arhiv u Varaždinu, 2000. URL: http://arhinet.arhiv.hr/_Pages/PdfFile.aspx?Id=1302. (05.10.2012.).

Balogh, G. *Vasvármegye nemes családai*. Szombathely, 1901. URL: <https://archive.org/details/vasvrmegyenemes00balogoog> (09.08.2013.).

Blagec, O. Hrvatski podbanovi i župani Križevačke i Zagrebačke županije od sredine 16. do sredine 18. stoljeća. *Cris* (Križevci). 13, 1(2011), str. 300-318. URL: <http://hrcak.srce.hr/file/101431> (10.06.2012.).

Fallenbüch, Z. *Állami (Királyi és Császári) Tiszttségviselők a 17. Századi Magyarországon: Adattár*. Budapest : Országos Széchényi Könyvtár Osiris Kiadó, 2002. URL: <http://mek.oszk.hu/02300/02333/02333.pdf>. (06.10.2012.).

History of Transylvania. Vol 1. Makkai, L. – Mocsy, A. (ur.). New York : Columbia University Press, 2001, poglavlje Transylvania in the medieval Hungarian kingdom 896-1526, From the Mongol invasion to the battle of Mohács. URL: <http://mek.oszk.hu/03400/03407/html/1.html> (26.12.2014.).

Horvat, R. *Povijest Hrvatske. Knjiga I*. Zagreb : Merkur, 1924. URL: https://hr.wikisource.org/wiki/Povijest_Hrvatske_I._%28R._Horvat%29/Ban_Sigismund_Erdedi (04. 07.2015.).

Hrvatski povijesni muzej. Sakupljanje grade 2010. Dokumentarna zbirka, str. 2. URL: http://www.mdc.hr/UserFiles/Image/izdavastvo/izvjesca_zg/2010/Hrv.%20pov.%20muzej.pdf (11.11.2013.).

Karbić, D. Hrvatski plemićki rod i običajno pravo. *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti HAZU* (Zagreb). 16(1998), str. 73-117. URL: <http://hrcak.srce.hr/file/24123> (02.04.2013.).

Kiss, G. – Zágórhídi Czigány, B. *Helytörténeti lexikon 13. – 16. század. Vasvármegye középkori története*. Vasvár - Szombathely, 2012. URL: www.vas megye.hu/.../1300_4816_Helytorteneti_lexicon-HONLAPRA.pdf (27.09.2013.).

Lončarić, M. Kajkavština u ranim podravskim toponimima. *Folia onomastica Croatica* (Zagreb). 12-13(2003-2004), str. 303-322. URL: www.hrcak.srce.hr/file/35119 (21.09.2013.).

Nagy, I. – Friebeisz, I. *Magyarország családai : Czimerekkel és nemzékrendi táblákkal. Vol. 11-12*. Pest, 1865.

URL: <http://books.google.si/books?id=CfkUAAAAAYAAJ&printsec=frontcover&hl=sl#v=onepage&q&f=false> (19.08.2012.).

Pálosfalvi, T. *The Noble Elite in the County of Körös (Križevci) 1400-1526*. Budapest : Central European University Department of Medieval Studies, 2012. URL: www.etd.ceu.hu/2012/mpat01.pdf (15.07.2012.).

Summary

TOMPA DE HORZOWA, TOMPA DE PALYCHNA, TOMPA DE MONYORÓS. CONTRIBUTION TO THE HISTORY OF CROATIAN NOBLE FAMILY

This part of the reconstruction of the history of the very old families from the lesser Croatian nobility Tompa de Horzowa and Tompa de Palychna is an attempt to prove that both families were from the same kindred.

In the *Funds of the Tompa family* in the Croatian National Archives, we can find documents from different Tompa families, but we believe that they all have the same kindred. We found documents related to the families Tompa de Palychna and Tompa de Horzowa.

Some indices in a recent text, as well as one document from 1531 in the *Funds of the Tompa family* in the Croatian National Archive, can be interpreted as indicating that the members of the family Tompa de Palychna were descendants of John Tompa de Erdewd, the older brother of the Croatian bishop and ban Simon Bakocz, from the Erdödy kindred, who were from the branch called Tompa. At the same time however, there also lived another John Tompa, but from the kindred Tompa de Horzowa.

We first analysed the families' coats of arms. It was not only the members of the Bakocz Erdödy family that used variations of the coat of arm of the cardinal and state chancellor Thomas/Tamas Bakocz. The Palffy family also used the same crucial element, a salient deer from the semi-wheel, in their coats of arms. It passed to them through the marriage of Clara Bakocz Erdödy to one member of the Palffy family.

The four coats of arms of the families Tompa de Horzowa and Tompa de Palychna were completely different. A basic heraldic element in all four coats of arms was a pelican, which wounds his breast and nourishes its young in the nest with his blood. Two coats of arms contain a patriarchal or double cross.

If John Tompa de Erdewd was the founder of the family Tompa de Palychna, as suggested by the recent text in the Croatian National Archives, and if John Tompa de Horzowa was one of the members of the family Tompa de Horzowa, the only logical conclusion is that they were completely different families without any family bonds. But we believe that Tompa de Palychna was from the same kindred as the family Tompa de Horzowa and they do not have any relationship with the Bakocz Erdödy family.

We also find clear example showing that the descendants from the first marriage used the predicate de Horzowa, and the descendants of the second marriage used the predicate de Palychna. This is a repeating pattern, which we can trace from the second half of the 16th century. For example, in the beginning of 16th century, the sons of Melkior Tompa de Horzowa were de Horzowa from the first marriage and de Palychna from the second.

And what do Tompa de Horzowa and de Palychna have in common with the family Tompa de Monyoros? The Tompa de Monyoros were related to the castle of Monyoros, today Skrabčiansky hrad in Slovakia. But, we found toponyms and hidronyms of Monyoros all around the medieval Hungarian empire. If we take into account that the Hungarian term *monyoros* (also *mogyoros*) means hazel-tree and that *monyoros* means hazel-bushes overgrowing water, than it is logical that we can find that name in many different places. We know that Stephen Tompa de Palychna had some estates in the County of Baranya (near Sziget) and the County of Zala, where there were also estates with name Monyoros, so we believe that this confusion in equalizing the family Tompa de Palychna with Tompa de Monyoros arose from this misjudgement, as the two have nothing in common. The other person that contributed to the confusion is the author Ivan Nagy, who in his 19th century book of Hungarian noble families wrote that a member of the Tompa family was Stephen Tompa de Monyoros (in our case he is Stephen Tompa de Palychna).

Analysing the estates of the families Tompa de Horzowa and Tompa de Palychna, we find out that they were very close to each other from the second half of 16th century to the 20th century. From the second part of 16th century, all the

estates of Tompa de Palychna and Tompa de Horzowa were around the Kolpa, the border river with Slovenia, which was at that time the border with Carniola, the inner Austrian land of the dual Austro-Hungarian monarchy. Previous estates from the 14th century of the family Tompa de Horzowa were located around Cir-kvena in Krževci County, which were settled in the turbulent times with the Vlachs. Later, in 1628, the family brought all these estates back into their ownership.

The members of both families from the 16th century were in most cases state deputies of the Croatian, Slavonian and Dalmatian assembly, vice mayors of Zagreb and Varazdin county and judges – most of them were officers in Austro-Hungarian army. The other members were living more or less peacefully on the estate inherited from their ascendants until the 20th century.

Their marriage ties show us that they were connected with noble families who found refuges when their primal estates were conquered by the Ottomans in others parts of Croatia. Those families were *Forchych of Butinavac*, *Skarycza alias Ljubuncic of Ratkovec*, *Sturlich of Sturlich grad* etc. But they were also connected to other noble Croatian and Hungarian families, such as *Apoky*, *Bebessy*, *Bedeković of Komor*, *Jelačić*, etc.

Keywords: *Tompa de Horzowa, Tompa de Palychna, Croatian lesser nobility, the early modern period.*